

I N F O R M A C E O C H A R T Ě 7 7
L i s t o p a d 1 9 8 4

	str.
Dokument Charty 77 č.18/84 - Dopis CH 77 a VONS prezidentu republiky a SI k 60.narozeninám R.Battěka a zveřejní jeho životopisu	1
Dokument Charty 77 č.19/84 - Otevřený dop. polským přátelům k zavraždění kněze J.Popieluszka	2
Sdělení VONS č. 395 - Trestní stíhání Zdeňka Kotrlého . . .	3
č. 396 - Případ Petra Adámka	3
č. 397 - Případ Jana Justa	4
č. 398 - Podmíněná propuštění Václava Soukupa .	4
č. 399 - Neuvedeno	
č. 400 - Souhrnné sdělení o případech sledovaných VONS	4
č. 401 - Trestní stíhání Jar. Švestky	12
č. 402 - Trestní stíhání katol.kněze M.Nemétha	12
č. 403 - Obžaloba Tomáše Konce, Branislava Borovského a Alojze Gabaje	13
č. 404 - Zatčení tří křesťanů z církve bratřeké	13
č. 405 - Trest. stíhá P.Jaroslava Novosada. .	13
Otevřený dopis nizozemského Iniciativního výboru za osvobození Rudolfa Battěka prezidentu ČSSR.	14
Konference Mezinárodní federace pro lidská práva.	14
Společné prohlášení nezávislých obránců míru NDR a ČSSR . .	15
Jana Sternová: Pět let od smrti Františka Kriegla	16
Dopis Jana Šimsy tajemníkovi pro věci církevní.	17
Smrt Valerije Marčěnka	19
Fejeton Ludvíka Vaculíka" Říční výletní loď	20
V samizdatu nově vyšlo.	21
Kritický komentář Jaroslava Mezníka k dokumentu Charty 77 Právo na dějiny	22

Informace o Chartě 77 vydává nezávislá redakční skupina.
signatářů Charty 77

Anna Šabatová, Anglická 8, Praha 2

prezident ČSSR dr. Gustáv Husák
pro Socialistické internacionály

Již více než 4 roky je vězněn významný český socialista a aktivista hnutí za lidská práva ing. Rudolf Battěk, mluvčí Charty 77 a člen VONS: provinil se toliko svými občanskými postoji a důsledným bojem za dodržování platných čs. zákonů. Navzdory rozhořčení naší i mezinárodní veřejnosti nad jeho "případem" nejenže nebyl propuštěn, ale počátkem roku 1984 byl dokonce přeřazen do přísnějších podmínek politické izolace. Přes svůj věk - dnes se dožívá 60.let - a vážnou chorobu má strávit ve vězení ještě 13 měsíců a po propuštění bude další 3 roky vystaven tzv. "ochrannému dohledu". Podle dosavadních zkušeností s uplatňováním tohoto dohledu u politických vězňů (v jejichž případech je už sám o době absurdní) se bohužel musíme obávat, že půjde fakticky o domácí vězení, v mnoha případech tíživější než vezení skutečné. Odsouzený je totiž vydán téměř neomezené a naprosto nekontrolované svévoli policejních orgánů, které rozhodují jak o detailních podmínkách jeho života, tak o tom, kdy je zapotřebí ho znovu poslat do vězení, protože podle jejich mínění podmínky ochranného dohledu v něčem porušil. Přitom v případech polit. vězňů nejenže nejsou respektovány jejich oprávněné rodinné, sociální a kulturní potřeby (jak to vyžaduje zákon o ochranném dohledu, jinak velice pohybný), ale policejní svévoli jsou automaticky postihováni rodinní příslušníci odsouzených a celé jejich okolí. Neboť zde přece není cílem zákonem deklarovaná resocializace údajného proviníle, nýbrž naopak jeho vydělení ze společnosti, zpřetrhání všech jeho sociálních vazeb.

Naléhavě proto apelujeme na prezidenta republiky, aby použil svých pravomocí a zbytek trestu ing. Rudolfa Battěka zrušil. Takové rozhodnutí by bylo nejen výsostně humanitním aktem, ale současně alespoň částečnou nápravou zjevných křivd, ke kterým v Battěkově případě došlo - a bez nápravy křivd není ozdravení poměrů v naší společnosti vůbec myslitelné. Apelujeme také na celou světovou veřejnost. Speciálně pak žádáme o podporu ty politiky, jimž je Rudolf Battěk názorově blízký a jejichž hlas by mohl příslušné rozhodnutí významně ovlivnit.

V příloze zveřejňujeme životopis Rudolfa Battěka, který blíže seznamuje s jeho osobou, dílem i občanským úsilím a objasňuje i podrobnosti jeho politického pronásledování.

Praha 2. listopadu 1984

dr. Václav Benda
mluvčí Charty 77

Jiří Ruml
mluvčí Charty 77

Jana Sternová
mluvčí Charty 77

Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných

Čs. liga pro lidská práva, člen Mezinárodní federace pro lidská práva

Ing. Rudolf Battěk,

který letos 2. listopadu oslaví ve vězení své šedesátiny, patří k předním představitelům soc. dem. opozice a hnutí za lidská práva v Československu. R. Battěk je silný člověk. Určujícím rysem jeho osobnosti je hluboký pocit odpovědnosti, pramenící z jeho mravního založení a intenzivně pěstované spirituality. Tato odpovědnost prolíná jeho úvahami, polit. a literárními texty i praktickým jednáním. Její neodmyslitelnou součástí je Battěkův originální a laskavý humor.

Ing. R. Battěk pracoval do r. 1969 v Socialistickém ústavu ČSAV. Zkoumání společenské odpovědnosti jedince ho vedlo k zájmu o filosof. otázky a k pozornému sledování politiky, k níž Battěk přistupuje především z etických pozic, jako humanista, demokrat a socialista. Protože nevstoupil do KSČ, mohl se výrazněji politicky projevit až v demokratičtějších poměrech r. 1968. Uplatnil se jako čelný funkcionář odborů v ČSAV a stal se poslancem XX. ČNR. Podílel se také na rozvoji demokratické občanské iniciativy - Klubu angažovaných ne- straníků (KAN), jehož byl místopředsedou.

V srpnu 1969, při 1. výročí vstupu voják Varšavské smlouvy do Československa předává R. Battěk oficiálním místům petici 10. polit. a kultur. činitelů, v ní poukazují na nebezpečí normalizace pro vývoj společnosti. Za to byl zbaven poslanecké imunity a ve svých 45 letech poprvé uvězněn. Tehdy se ještě fakticky hlasovalo: je jedním z paradoxů tzv. konzolidace, že zatímco část ko-

unistických poslanců v předsednictvu ČNR se vzepřela stranické kázni a hlasovala proti Battěkovu vydání, bylo potřebné většiny dosaženo poslušnými hlasy bezpartijních poslanců. Po 13 měsících byl bez soudu propuštěn a protože se nesměl vrátit do ČSAV, živil se jako noční hlídač. V prosinci 1971 byl tčten znovu. Obvinění bylo rozšířeno o účast na vydání textu, informujícího občany o jejich zákonných právech při volbách, včetně práva nevolit. Bal odsouzen za podvracení republiky ke třem a půl letům vězení.

Jeho korespondence z ruzyňské věznice, později samizdatově vydaná pod názvem Eseje z ostrova, je výrazem neotřesitelné lidské důstojnosti tváří v tvář nespravedlnosti a přemoci - stala se první vlašťovkou tohoto žánru, který se v následujících desetiletí v Československu nedobrovolně velice rozhojnčil.

Ani dlouhé věznění neodvrátilo R. Battěka od prosazování lidských práv a spravedlnosti. Jako jeden z prvních podepsal Prohlášení Charty 77 - občanské iniciativy, vycházející z ratifikace mezin. paktů o lidských právech čs. státem a dovolávajících se jejich důsledného dodržování. Se zkušenostmi polit. vězně byl zakládajícím členem VGNS. Počátkem r. 1980 se stal mluvčím CH 77.

V politické oblasti se R. Battěk podílel na vzniku prohlášení Sto let českého socialismu, které znovupřipomíná ideály a cíle socialismu a srovnává je s nynější čs. skutečností. V r. 1978 spoluzaložil skupinu nezávislých socialistů, která se hlásí k programu Socialistické internacionály. S představiteli ST udržoval písemný styk.

R. Battěk si získal v Československu, ale i ve značné části západoevropského soc. hnutí značnou autoritu. V červnu 1980 byl po vyprovokované zámínce znovu uvězněn (představa staršího vědce a zkušeného politika, který přechází sepsat protokol o krádeži svého vozu a při této příležitosti nebezpečně zaútočí na osazenstvo policejní stanice, musí přpadat absurdní snad komukoliv - jen ne orgánům čs. justice a státní moci vůbec) a po více než roční vazbě byl odsouzen pro podvracení republiky k odnětí svobody na sedm a půl roku. Při odvolání mu byl trest snížen na "pouhých" pět a půl roku; obě instance mu navíc uložily trest tzv. ochranného dohledu v trvání tří let. Jeho trestný čin (uložený trest odpovídá obvyklým sazбám za zvláště brutální znásilnění, zabití či podobné těžké kriminální delikty) spočívá podle soudů ve výměně korespondence s Bruno Kreiským a Willy Brandtem, v účasti na činnosti CH 77 a VGNS a ve spolupráci na sborníku O svobodě a moci. Původní zámínkou uvěznění: údajným napadením a zraněním policisty se soud zabýval jen zcela okrajově.

Během vazby a v prvních letech výkonu trestu se vážně zhoršil Battěkův zdravotní stav: trpěl těžkými astmatickými záchvaty a byly důvodné obavy o jeho život. Přes značné úsilí světové veřejnosti mu nebyl trest přerušen. V té době byl R. Battěk ochoten odejít i do exilu. Jeho pevný charakter mu však nedovoľoval přistoupit na podmínky, které nepovažoval za slučitelné se svým postojem, např. podat žádost o milost.

R. Battěkovi zbývá do konce trestu ještě 13 měsíců. Bude-li nucen tuto dobu strávit ve vězení, stane se jedním ze dvou čs. aktivistů za lidská a dem. práva, kteří od r. 1968 za tuto svou činnost pobýli ve vězení plných 9 let. Ani pak nebude ovšem svobodným občanem, byť té nejposlednější kategorie, nýbrž bezprávným objektem tříletého ochranného dohledu, vykonávaného právě tím oddělením VB, které se kdysi ochotně propůjčilo k provokaci vůči němu.

Dokument Charty 77 č. 19/84

O t e v ř e n ý d o p i s p o l s k ý m p ř á t e l ů m

S rozhořčením a odporem jsme přijali zprávu o únosu a zavraždění katol. kněze Jerzyho Popieluszka. Odsuzujeme jakýkoliv terrismus: je to akt slepé a návisi, která popírá všechna práva i uznávané morální zásady a která se snaží zakrýt svou ubohost tím, že okolo sebe vrší těla nevinných obětí. Tím méně můžeme mlčet, je-li takovýto zločin spáchán v sousední zemi, s kterou nás úzce pojí dávné kulturní tradice i obdobné osudy a politické zřízení. Je-li spáchán na člověku, který byl dobrým pastýřem stejně tak svým farníkům, jako stávkujícím varšavským dělníkům a jehož názory na svobodu, apravedlnost

a společenskou solidaritu jsou neobyčejně blízké názorům našim. Neboť Jerzy Popieluszko nebyl žádnou nahodilou obětí, nýbrž mučedníkem své víry a pevného občanského postoje, který mu tato víra diktovala.

Je zajisté pozitivní, že pravděpodobní pachatelé byli dopadeni, že oficiální autority slibují jejich spravedlivé potrestání a důkladné vyšetření celého spiknutí. Známe však z vlastní zkušenosti příliš dobře mechanismy moci v našich zemích, než abychom byli ochotni uvěřit, že by zde mohlo dojít k teroristické akci - navíc provedené příslušníky tajné policie - která by nebyla inspirována celkovým znevážením právního řádu a garantována silami mnohem mocnějšími. Poctivé vyšetřování, schopné poskytnout jisté záruky do budoucna, se proto nesmí vyhnout veřejnému a rozhodnému posouzení širších souvislostí, včetně prošetření řady obdobných případů, které doposud zůstávaly v anonymitě.

Nenávistné úmysly se obvykle zvracejí ve svůj vlastní opak. Jsme proto přesvědčeni, že vražda kněze Popieluszka posílí duchovně odhodláni i morální autoritu polské katolické církve. Že stoupencům Solidarity a společenskému osvobození vůbec dodá sil, aby nepodlehli ani provokacím, ani únavě. Že i mnohým z těch, kdo byli jeho politickými a ideovými odpůrci, umožní nahlédnout, kudy vede hranice mezi národní svobodou a zotročením národa.

Věřící mezi námi se v první adventní neděli pomodlí za otce Popieluszka a za celý polský národ.

Praxe 2. listopadu 1984

dr. Václav Benda
mluvčí Charty 77

Jiří Ruml
mluvčí Charty 77

Jana Sternová
mluvčí Charty 77

Václav Malý, katolický kněz, bývalý mluvčí Charty 77

Sdělení VONS č. 395 - Trestní stíhání Zdeňka Kotrlého

Ve sdělení č. 392 jsme informovali o tr. stíhání a uvalení vazby na ing. Petra Kozánka a o domovní prohlídce u manželů Kotrlých v Brně. Dne 15.10.1984 bylo vyšetřovatelem StB z Brna kpt. JUDr. Karlem Veselým vystaveno usnesení, podle kterého je Zdeňek Kotrlý, invalidní důchodce, nar. 21.6.1945, bytem Brno, El. Machové 35, otec pěti dětí, trestně stíhán už od 25.9.1984 pro pokus poškozování zájmů republiky v cizině podle § 8/1 k § 112 tr.z., ačkoli ~~byl~~ dosud vyslýchán jako svědek v trestní věci ing. Petra Kozánka. V odůvodnění se praví, že "na základě zjištěných skutečností je dostatečně ~~odůvodněn~~ závěr, že jmenovaný v srpnu 1984 předal ing. Kozánkovi literární publikace z tzv. Edice Petlice (jedná se o knihy Basic Czech - Zdeňek Rotrešl: Odchyt andělů - Ivanka Kotrlá, Únor - Ivanka Kotrlá) se žádostí, aby je vyvezl při své cestě do Rakouska do zahraničí a tam je odeslal na adresu čs. emigranta Alexandra Tomského, kterou mu předal. Předané publikace jsou schopny svým obsahem poškodit zájmy republiky v cizině."

Zdeňek Kotrlý je vyšetřován na svobodě.

26. října 1984

VONS atd.

Sdělení VONS č. 396 - Příklad Petra Adámka

Dne 17. 10. 1984 byl ^z NVÚ Valdice u Jičína propuštěn na svobodu Petr Adámek, nar. 8.4.1956 v Chebu, trvale bytem Klášterec nad Ohří, t.č. bez stálého bydliště, dělník, kte^řý si odpykal trest OS v trvání čtyř a půl roku nejprve ve II., později ve III. NVS, k němuž byl odsouzen v letech 1980 a 1981 krajským soudem v Banské Bystrici a nejvyšším soudem SSR pro tr. čin opuštění republiky podle § 119 odst. 1 tr.z. a podvracení republiky podle § 98 odst. 1 tr.z.. Petr Adámek byl 17.4.1980 zadržen v Maďarsku, jímž cestoval bezpovolně ^{na} čs. úřadů; chtěl přitom přejít do Rakouska v úmyslu trvale vycestovat z Československa. Podvracení republiky se měl dopustit urážlivými výroky na adresu G. Husáka, V. Bilaka a V.I.Lenina, proti státnímu zřízení apod., které měl pronášet v cele věznice v Banské Bystrici, kde byl po zadržení v Maďarsku ve vazbě. Do trestu čtyř a půl roku zahrnul soud i předchozí nevykonaný trest 16 měsíců za tr. čin porušování domovní svobody. Petr Adámek bude nadále

droben ohrannému dohledu, který mu byl # uložen už při dřívějších odsouzeních. Na nákladech vazby a výkonu trestu - byl často v celodenně uzavřených odděleních či samovazbě - což musí odsouzený dodatečně hradit: 50,- Kčs denně - dluží státu 21.000,- Kčs.

října 1984

VONS atd.

Sdělení VONS č. 397 - Případ Jana Justa

Dne 29.4.1983 byl v hlavním líčení před okr. soudem v Jablonci n. Nisou (předseda senátu JUDr. Bohuslav Novák, soudci Olga Červová a Miroslav Polák) odsouzen ke 14. měsíčnímu trestu odnětí svobody nepodmíněně pro tr. čin pobuřování, § 100/1 tr.z. dělník v závodě Ol LIAZ Jablonec n. Nisou Jan JUST, nar. 16.10.1946, bytem Jablonec nad Nisou, ul. ČSLA 8/18. Udajný tr. čin měl spáchat tím, že se na svém pracovišti vulgárně vyjadřoval o polit. a hosp. poměrech v Československu, o členech KSČ a ústředních orgánech státu. Jeho trestná činnost byla podle názoru soudu prokázána četnými svědeckými výpověďmi, učiněnými v přípravném řízení. Výši a nepodmíněnost trestu odůvodnil soud zejména tím, že Jan Just byl již v minulosti 3x trestán soudem pro tr. činnost kriminální povahy a v době páchaní tr. činnosti pobuřování byl ve zkušební době.

Jan Just, otec tří nezletilých dětí, byl po odpykání poloviny ze 14. měsíčního trestu propuštěn s tříletým podmíněným odkladem.

2. listopadu 1984

VONS atd.

Sdělení VONS č. 398 - Podmíněné propuštění Václava Soukupa

Dne 11.10.1984 byl podmíněně propuštěn z výkonu trestu odnětí svobody Václav Soukup, který byl v tr. věci proti Janu Wünschovi a spol. odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání tří let. Jak známo (viz Sdělení č. 293, 311, 312, 349), byl Václav Soukup, nar. 1.2.1959, bytem Maroldova 7, Praha 4, dělník, dne 12.11.1982 zadržen a 17.12.1982 odsouzen městským soudem v Praze ke třem letům OS pro tr. čin podvracení republiky podle § 98 odst.1 tr.z., které mělo spočívat v rozšiřování textů údajně nepřátelských státnímu zřízení a v účasti na letákové akci solidarity s polskými dělníky; a pro tr. čin podílnictví na škodě majetku v soc. vlastnictví podle § 134/1 tr.z., který měl spočívat v jeho účasti na přechovávání odcizeného rozmnožovacího stroje Ormig. Městský soud v Plzni, který nyní Václava Soukupa podmíněně propustil z výkonu trestu, mu uložil ke splnění podmínky tříletou lhůtu. V Soukupovi, který by za normálního průběhu trestu byl propuštěn na svobodu 12.1.1985, byly tak podmíněně prominuty pouhé tři měsíce odnětí svobody. Po jeho propuštění zbývá ve vězení z původní čtyřčlenné skupiny už jen hlavní odsouzený Jan Wunsch, který bude při normálním průběhu výkonu trestu propuštěn na svobodu dne 2. 8. 1985.

4. listopadu 1984

VONS atd.

Sdělení VONS č. 399 - neuvedeno

Sdělení VONS č. 400 - Souhrnné sdělení o případech sledovaných

VONS k 6. listopadu 1984

Od svého 1. sdělení dne 24. 4. 1978 zpracoval a vydal VONS, který se v prosinci 1979 jak Čs. liga pro lidská práva stal i členskou ligou Mezinárodní federace pro lidská práva (FIDH), participující na práci OSN, 399 sdělení o případech policejní a soudní represe vůči jednotlivcům MX či skupinám osob o jejich přesvědčení či svědomí a pro jednání z nich plynoucí. Zabýval se výjimečně i jinými případy nespravedlivého stíhání, zvláště pokud se nepřímě týkaly jeho hlavního zaměření. Formou těchto písemných sdělení upozorňuje na jednotlivé případy kompetentní úřady i veřejnost.

Členy VONS jsou:

- ing. Rudolf Batták, Křižíkova 78, Praha 8, tč. vězněn
- Otta Bednářová, Havelská 21, Praha 1
- Jarmila Běliková, Novovysočanská 12, Praha 9
- dr. Václav Benda, Karlovo nám. 18, Praha 2
- bert Černý, Dřevařská 20, Brno
- dr. Josef Danisz, U Santošky 9, Praha 5
- Jiří Dienstbier, Podskalská 8, Praha 2
- Karel Freund, Mánesova 90, Praha 2
- Václav Havel, U dejvického rybníčku 4, Praha 6 (Hrádeček 5, Vlčice, okr. Trutnov)
- Zbyněk Hejda, Nešporova 573, Praha 4-Háje
- Ivan Martin Jirous, Stará Říše 33, okr. Jihlava, tč. vězněn
- Ladislav Lis, Sosnová 84, okr. Česká Lípa
- ing. Jan Litomiský, Vyskytná 2, okr. Pelhřimov
- Václav Malý, Nad pomníkem 2, Praha 5
- Michal Matzenauer, Přemyslovská 8, Praha 3
- Dana Němcová, Ječná 7, Praha 2
- dr. Luděk Pacovský, Washingtonova 9, Praha 1
- ing. Pavel Roubal, Častrov 131, okr. Pelhřimov
- Jan Ruml, Kremelská 104/150, Praha 10
- Jiří Ruml, Kremelská 104/150, Praha 10
- dr. Gertruda Sekaninová-Čákrťová, Polná, okr. Jihlava
- Andrej Stankovič, Melantrichova 6, Praha 1
- na Šabatová, Anglická 8, Praha 2
- petruška Šustrová, Kolínská 13, Praha 3
- dr. ing. Jakub Trojan, Mělnická 44, Neratovice
- Petr Uhl, Anglická 8, Praha 2
- Věra Vránová, Cimburkova 24, Praha 3

Do zahraničí se odstěhovali:

- Zina Freundová, 53 B Florence Rd., London N4, (tel. 00-44-1-2630013)
- dr. Martin Hybler, 4 rue André Messager, Limoges, Francie (tel. 00-33-55-333-659)
- Ivan Medek, Nattergasse 12/1/25, 1170 Wien (tel. 00-43-222-454113)
- Jaroslav Suk, P. Bergersv. 72, 752 49 Uppsala (tel. 00-46-18-404572)
- + Přemysl Janýr ml., Svatopluk Karásek, Elzbieta Ledererová, Jiří Němec, Jan Pavelka, dr. Jan Tesař a Zdeněk Vokatý.

Styky VONS s Amnesty International, přidruženou organizací OSN a dalšími zahr. institucemi zprostředkovává člen AI prof. dr. František Janouch, Bergersväg 62, 18363 Täby, Švédsko, tel. 00-46-87-564828.

VONS vítá jakoukoli spolupráci a pomoc, zejména při zjišťování jednotlivých případů, i při podpoře postižených.

- Pro naši práci jsou nezbytné zejména tyto údaje (pokud možno v úplnosti):
- jméno a příjmení postiženého, datum narození, adresa, povolání (sociální postavení, i dřívější);
- údaje o event. předchozím trest. stíhání a event. jiných postizích
- údaje o rodině a jejím sociálním postavení (též počet a věk dětí)
- fotografie postiženého (pokud možno negativ);
- údaje o zahájení tr. stíhání (kým a jak, např. domov. prohlídkou, její výsledky);
- podrobná ofic. verze skutkové podstaty, případně stručné důvody tr. stíhání a popis jednání, za něž je postižený de facto stíhán;
- v jakém stádiu je tr. stíhání;
- jméno obhájce a advokát. poradna.

V případě vazby navíc:

oficiální důvody vazby, od kdy trvá, zdravotní stav vězněného a jméno a adresa příbuzného, s nímž je vězněn ve styku; adresa věznice.

V případě výkonu trestu tytéž údaje jako u vazby a navíc:

- maximum údajů z obžaloby a rozsudku;
- výše trestu, NVS, kdy byl trest nastoupen (jde-li o nástup trestu z "volné nohy");

- za jaké tr. činy byl odsouzen (včetně označení podle tr.z. -paragraf i odst. kdo a kdy věc soudil (i jména soudců);
- podmínky ve výkonu trestu (izolace, prac. zařazení, kázeňské tresty);
- adresa NVU včetně úseku, bloku apod.; jméno náčelníka NVU, event. vychovatele, vězeň, lékaře apod..

Prosíme o poskytnutí opisů rozsudků, obžaloby, usnesení o zahájení tr. stíhání a jiných důležitých dokumentů, a jména vyšetřovatelů, prokurátorů apod., o záznamy ze soudního jednání. Obracujte se na členy VONS, nejlépe přímo a osobně, ústně.

V tomto souhrnném sdělení jsme se propřehlednost omezili na výčet případů, které jsou aktuální. Rozdělili jsme je do tří skupin. V 1. jsou evidovány případy momentálně vězněných; v druhé těch, kteří jsou postuženi nově zavedenou formou represe = ochranným dohledem; a ve třetí jsou zařazeny aktuální případy podmíněných odkladů trestů nebo jejich zbytků a ty případy, u nichž je vedeno tr. stíhání na svobodě.

(Pokud není uvedeno jinak, značí "trest" nepodmíněný trest odnětí svobody s výkonem v I. NVS. Není-li uveden jiný právní předpis, jsou uvedené paragrafy z tr.z. Zkratky: OS - okresní nebo obvodní soud, MS - městský soud, KS - krajský soud, NVU - nápravně výchovný ústav, NVS - nápravně výchovná skupina, SNV - Sbor nápravně výchovy. V závorce jsou čísla sdělení VONS, týkající se daného případu.

I. V Ě Z N Ě N Í

1. Oldřich Bašta, nar. 29.9.1958, Na Drážce 418, Pardubice, dělník. Dne 17. 2.1984 odsouzen OS v Pardubicích k 15. měs. vězení pro údajné výtržnictví podle § 202, ztěžování výkonu pravomoci veř. činitele podle § 156/a, útok na veř. činitele podle § 156/2 a hanobení rasy, národa a přesvědčení podle § 198/b po policejním zásahu proti koncertu neoficiální hudby v Kunraticích u Pardubic dne 17.9.1983. (366, 384)
2. Ing. Rudolf Battěk, nar. 2.11.1924, bytem Křižíkova 78, Praha 8, myč vyládních skříní a sociolog, do r.1969 poslanec ČNR a jeden ze zakladatelů KAN, nezávislý socialista, mluvčí Čarty 77, člen VONS. XXX V 70. letech byl celkem 3 a půl roku ve vězení. Dne 14.6.1980 zatčen pod záminkou vymyšleného útoku na policistu. Obviněn z útoku na veř. činitele a výtržnictví, bylo později překvalifikováno na ublížení na zdraví podle § 221. Dále pak hlavně stíhán pro údajné podvracení republiky podle § 98/1,2 a,b za dopisy, adresované představitelům SI, za práci ve VONS a v Chartě 77 a za spolupráci na sborníku o svobodě a moci. Dne 28.7.1981 byl odsouzen MS v Praze k 7 a půl roku vězení ve II. NVS a 3 roky OD po výkonu trestu. Nejvyšším soudem ČSR při projednávání odvolání dne 8.10.1981 trest zkrácen na 5 a půl r. Je vážně nemocen. Vězněn v izolaci v Ostravě: pošta 1. schr. 28, 701 28 Ostrava. (12,13,41,63,74,115,140,189, 195,227,260,275,349).
3. Ing. Antonín Dobner, nar. 4.7.1950, bytem Zelenohorská 49, Plzeň, topič Metrostavu v Praze. Zatčen 27. 4.1983 a dne 5.10.1983 odsouzen OS v Plzni ke 2 letům vězení pro údajné poškozování zájmů republiky v cizině podle § 112, pro údajné snižování vážnosti prezidenta republiky podle § 103 a pro přečin podle § 3/1c zák. 150/69 Sb. První dva body obžaloby byly vzneseny na základě obsahu jeho soukromé korespondence, třetí po evidentním odposlechu telefonních hovorů. (336, 344, 349)
4. RNDr. Miklós Duray, nar. 18.7.1945, bytem Jaskový rad 161, Bratislava, geolog Doprastavu Bratislava. Je zastáncem práv maďarské národnostní menšiny. Tr. stíhání pro údajné pobuřování podle § 100 zahájeno v červnu 1982 bez uvalení vazby. Dne 10.11.1982 po domovní prohlídce uvězněna obviněn z podvracení republiky podle § 98/L,2 za údajné zaslání článků o právech nár. menšin k publikaci v exilových časopisech. V lednu a únoru 1983 bylo hlavní líčení pokaždé odloženo na neurčito a v únoru 1983 byl dr. Duray propuštěn z vazby. Tr stíhání zastaveno nebylo. Dne 10.5.1984 na něj byla znovu uvalena vazba a byl dále obviněn z údajného poškozování zájmů republiky v cizině podle § 112 a údajného šíření poplašné zprávy podle § 110,

čehož se měl dopustit tím, že v zahraničí publikoval články o omezení práv maď menšiny zaváděnou školskou reformou. Aktuálně opět trestně stíhán pro podvracení republiky podle § 98/1,2. (317, 327, 349, 375)

5. Jiří Gruntorád, nar. 21.9.1952, bytem Vítězného února 4, Praha 2, dělník, signatář CH 77. V r. 1980 byl tři měsíce ve výkonu trestu - obviněn a odsouzen pro údajné držení zbraně bezpovědění. Celý případ byl uměle vykonstruován. Dne 17.12.1980 byl znovu zatčen a obviněn z podvracení rep. podle § 98/1, jehož se měl dopustit především samizdatovým rozšiřováním beletrie (m.j. Seiferta a Hrabala) a materiálů Charty 77. Dne 9.7.1981 odsouzen ke 4 rokům ve II. NVS a k 3 rokům následného OD. Toto opatření - OD - bylo u polit. vězně tohoto typu uloženo vůbec poprvé u Gruntoráda. V NVÚ Minkovice byl vystaven neustálému šikanování, které vyústilo v další KŘ tr. stíhání dne 7.4.1983 pro údajné křivé obvinění podle § 174. Došlo k němu poté, co byl zbit příslušníkem SNV a podal si stížnost. Podle posudků vezeň. lékařů prý jeho zranění neodpovídá údajům v podané stížnosti. Proto byl odsouzen 4.6.1984 OS v Liberci k dalšímu trestu 14 měsíců ve III. NVS. V odvolacím řízení KS v Ústí n. Labem tento rozsudek zrušil a věc vrátil OS v Liberci, který dosud nerozhodl, odročiv 2x hlavní líčení: naposled dne 5.11.1984 na 10.12.1984. V tomto řízení mu nadále hrozí trest až 3 roky. Již v říjnu 1983 byl soudně přeřazen do III. NVS. Trest vykonává v NVÚ Valdice. (225, 256, 276, 349, 377)
6. František Hanzlíček, nar. 30.10.1949, bytem Třebízského 1240, Kraslice, okr. Sokolov, vodárenský dělník, v Karl. Varech. Odsouzen 31.1.1984 OS v K. Varech k 10 měs. vězení pro údajné křivé obvinění vyšetřovatelů VB z fyzického a psychického nátlaku při vyšetřování jiného případu. (368)
7. Ing. Petr Hauptmann, nar. 7.8.1948, bytem Klánovická 705/5, Praha 9, samostatný odborný referent na intendantní základně ústř. správy fed. min. zahr. obchodu. Dne 4.10.1982 emigroval do NSR, dne 7.12. téhož roku se z rodinných důvodů vrátil do ČSSR. 12.10.1983 po opětovných výsledcích uvězněn a 9.2.1984 odsouzen MS v Praze k 10 letům vězení v II. NVS a k zákazu činnosti ve státních orgánech na 5 let pro údajné tr. činy opuštění rep. podle § 109/1 a vyzvědačství podle § 105/2, kterého se měl dopustit tím, že v době pobytu v NSR podal při výsledcích informace o svém předchozím zaměstnání, jejichž obsah pokládal za irelevantní. (391)
8. Kamil Hönisch, nar. 8.3.1964, bytem Gagarinova 384, Pardubice, dělník; 17.2.1984 odsouzen OS v Pardubicích k 8 měsícům vězení za údajné výtržnictví podle § 202/1, ztěžování výkonu pravomoci veř. činitele a útoku na veř. činitele, jehož se měl dopustit při policejním zásahu proti koncertu neofic. hudby v Kunraticích u Pardubic dne 17.9.1983. (366, 384)
9. Ivan Jirous, nar. 23.9.1944, bytem Stará Říše 33, okr. Jihlava, teoretik umění a umělecký vedoucí hudební skupiny Plastic People, signatář CH 77 a člen VONS. V letech 1974, 1976 a 1978 odsouzen a vězněn pro údajné výtržnictví. Tak byla kvalifikována jeho umělecká činnost, jako např. pořádání koncertů a proslov na výstavě. V poslední době pracoval jako zedním v místě svého bydliště. Tam byl 10.11.1981 znovu zatčen a obviněn již počtvrté z výtržnictví podle § 202/2, jehož se měl dopustit údajnou účastí na vydávání a rozšiřování samizdatového kult. časopisu VOKNO. V průhledné snaze případ kriminalizovat byl rovněž obviněn z nedovolené výroby a držení omamných prostředků podle § 187/1. Spolu s F. Stárkem, M. Hýbkem a M. Fričem odsouzen 9.7.1982 OS v Chomutově ke 3 a půl roku vězení v III. NVS a ke 3 letům následného OD. Je vězněn ve Valdicích. (307, 309, 349).
10. Stanislav Kolář, nar. 15.11.1955, bytem Husova 126, Dvůr Králové n. Lab., okr. Trutnov, dělník. 13.3.1975 zatčen pro údajné vyzvědačství spolu s V. Procházkovou, A. Kunrtem a J. Hettlerem byl v dubnu 1976 vyšším vojenským soudem v Příbrami odsouzen ke 13 rokům vězení ve III. NVS a třem letům následného OD. Delikt měl spočívat v tom, že těsně před pokusem odejít z republiky bez povolení čs. úřadů vedl ve vesnické hospodě s místními obyvateli řeči o tamních kasárnách a jejich osazenstvu (obsahovaly v kraji všeobecně známá fakta), z čehož bylo vykonstruováno, že chtěl těchto informací využít po útěku do ciziny. Vězněn ve Valdicích. (222, 349)

1. Ing. Petr Kozánek, bytem Palackého 178, Kyjov, okr. Hodonín. Je od 24. 9.1984 ve vazbě v Brně-Bohunicích pro údajný pokus poškozování zájmů rep. v cizině, jehož se měl dopustit tím, že hodlal do Rakouska převést některé samizdaty: šlo o poezii Ivanky Kotrlé a Zdeňka Rotrekla. (392, 395)
2. Antonín Kunrt, nar. 12.6.1947, bytem Kačice 183, okr. Kladno, zedník. Zatčen 21.5.1975 a spolu se Š. Kolářem, Vl. Procházkou a J. Hettlerem odsouzen pro údajné vyzvědačství vyšším vojenským soudem v Příbrami k 10. letům vězení ve II.NVS a ke tříletému následnému OD. Jeho vina měla spočívat v tom, že se svými spolustolovníky besedoval ve vesnické hospodě o místních kasárnách a jejich osazenstvu, což byla fakta v kraji všeobecně známá. Na začátku r. 1983 byl soudně přeřazen do I.NVS; trest vykonává v NVÚ Plzeň-Bory. (222, 349)
13. René Matoušek, nar. 13.7.1951, bytem Vrchlického 318, Liberec 13, zaměstnanec DP Liberec. Zatčen 24.2.1983 a dne 3.8.1983 odsouzen pro údajné pobuřování podle § 100/1 a, c OS v Liberci k 18 měs. vězení za autorství a rozšiřování letáků s polit. obsahem. Za otevřený dopis adresovaný ÚRO a odeslaný do zahraničí byl R. Matoušek od 27.11.1983 nově trestně stíhán pro pokus o poškozování zájmů rep. v cizině. Vězněn v NVÚ Plzeň-Bory. (357)
14. Miroslav Nový, nar. 27.9.1929, bytem Řezáčova 70, Brno, inv.důchodce, ex signatář CH 77, 27.2.1984 odsouzen OS v Nová Jičíně k 15.měs. vězení pro údajný pokus poškozování zájmů rep. v cizině a pro poškození devizového hospodářství, jichž se měl dopustit tím, že posílal do ciziny dopisy a pokoušel se z vlastních prostředků finančně se zajistit v začátcích pobytu v zahraničí po připravovaném legálním vystěhování se z ČSSR. (365)
15. Ladislav Ševců, nar. 15.7.1959, bytem Bezručova 29, Brno, dělník. 1979 odsouzen k 9 letům vězení v II.NVS pro přípravu nedovoleného opuštění rep. a pro pokus o zavlčení vzdušného prostředku do ciziny. U obou uvedených tr. činů nedošlo ani k pokusu o jejich realizaci. Obsahem tr.spisu jsou v podstatě pouze výroky "pachatelů" v hospodě. (124, 125, 195, 349).
16. Zdeněk Šibr, nar. 24.1.1957, bytem Bělehradská 314, Pardubice, dělník. 17.2.1984 odsouzen OS v Pardubicích k 1 roku vězení pro údajné výtržnictví, ztěžování výkonu pravomoci veř.činitele a pro útok na veř. činitele po policejním zásahu proti koncertu neofic. hudby v Kunraticích u Pardubic. (366, 384).
17. Stanislav Urbánek, nar. 27.5.1965, bytem nám.Míru 640, Zruč n.Sázavou, dělník. 17.2.1984 odsouzen OS v Pardubicích k 10.měs. vězení pro údajné výtržnictví, ztěžování výkonu pravomoci veř.činitele a útoku na veř.činitele po policejním zásahu proti koncertu neofic. hudby v Kunraticích u Pardubic 17.9.1983. (366, 384).
18. Petr Vojáček, nar. 8.2.1961, bytem Žleby 284, okr.Kutná Hora, dělník. 17.2.1984 odsouzen OS v Pardubicích k 1. roku vězení pro údajné výtržnictví, ztěžování výkonu veř.činitele a útoku na veř. činitele po polic.zásahu proti koncertu neofic. hudby v Kunraticích u Pardubic 17.9.1983. (366, 349, 384).
19. Milan Vynnálek, nar.23.5.1961, bytem Hnátnice 229, okr. Ústí n.Orl. dělník. V r. 1980 byl vězněn na Borech pro pokus o opuštění republiky. Dále byl OS v Ústí n.Orl. odsouzen 3.6.1981 pro údajný tr. čin pobuřování, poškozování zájmů rep. v cizině a pro údajný přečin nedovoleného držení střelné zbraně k úhrnnému trestu 25 měsíců v II.NVS. Tr.čin měl spočívat ve vyvěšování letáků u nádraží v Letohradě a v korespondenci se zahr. rozhlasovými stanicemi. Dále souzen 3.2.1982 OS v Praze 2 pro křivé obvinění a křivé svědectví k dalším 18.měs. vězení v II.NVS za údajné lživé obvinění vyšetřovatele StB a svoji nepravdivou výpověď ve věci J.Gruntoráda. Je vězněn v NVÚ Minkovice. (185, 319, 349).
20. Jiří Wolf, nar.v r. 1952, - bez trvalého bydliště, dělník, signatář CH 77. Od 16.2.1978 byl odsouzen ke 3 letům vězení pro údajné podvracení rep. Ve vězení byl soudně přeřazen do II. a nakonec do III. NVS a trest mu byl prodloužen o dalších 6 měsíců pro údajné křivé obvinění. Od 17.5.1983 znovu vězněn pro údajné podvracení rep., které mělo spočívat především v tom, že J.Wolf poskytl rakouskému velvyslanectví v Praze zprá-

vu o poměrech v NVÚ Minkovice. Byl odsouzen MS v Praze 21.12.1983 k 6.1e-
cům vězení ve třetí NVS a ke 3 letům OD. Vězněn v NVÚ Valdice. (43, 50, 63,
69, 71, 80, 123, 176, 195, 219, 293, 339, 343, 349, 351, 356).

21. Pavel Wonka, nar. 23. 1. 1953, bytem Vrchlabí, U nemocnice 369, autome-
chanik. 19.1.1984 odsouzen OS v Náchodě ke 14. měsícům podmíněně pro údajné
rozkrádání majetku v soc. vlastnictví, pro údajné porušování povinností v
prevozu soc. org. a pro přečin podle § 3/2 zák.č. 150/69 Sb. 20.3.1984
změnil KS v Hradci Králové trest na nepodmíněný a dne 4.7.1984 byl Pavel
Wonka zadržen a předán do výkonu trestu, do NVÚ Plzeň-Bory. (394)
22. Jan Wunsch, nar. 29.1.1957, bytem Nuselská 59, Praha 4, dělník, signatář
CH 77. Zatčen 12.1.1982 a 17.12.1982 odsouzen MS v Praze ve spojení s po-
zdějšími soudními rozhodnutími ke 3 a půl roku vězení a k 2 rokům OD pro
údajné podvracení rep. a pro údajné odcizení rozmnožovacího stroje Ormig.
Podvracení rep. mělo spočívat v rozšiřování písemností - i materiálů CH 77
včetně účasti na letákové akci solidarity s polskými dělníky. Je vězněn
v NVÚ Plzeň-Bory. (293, 311, 312, 349, 398).

II. OCHRANNÝ DOHLED

1. Ladislav Lis, nar. 24.4.1926, Peklo, Sosnová 84, okr. Česká Lípa, bývalý
politik, nyní dělník, bývalý mluvčí CH 77, člen VONS. V r. 1978 dva měsíce
ve vazbě pro údajné rozkrádání majetku v soc. vlast. V r. 1979 vězněn od
29.5. do 22.12. pro údajné podvracení rep. - činnost ve VONS. Trestní
stíhání v obou kauzách nebylo zastaveno. 5.1.1983 znovu zatčen a obviněn
z údajného pobuřování "tiskovinami pobuřujícího charakteru" a z přečinu
podle § 3/1a zák. 150/69 Sb. pro údajné "odcizení dvou pytlů naloupané ku-
kuřice". Toto druhé obvinění bylo později staženo. 21.7.1983 odsouzen
OS v České Lípě ke 14. měs. vězení a ke třem rokům OD. Je vážně nemocen.
Propuštěn z vězení 5.3.1984 a při výkonu tříletého OD šikanován. 10.5.
1984 znovu zatčen a 23.5.1984 pro údajný přečin maření výkonu úředního
rozhodnutí odsouzen k dalším 3 měsícům vězení v II. NVS přes nepodloženost
obžaloby. Nyní je na něm opět vykonáván OD a každodenní šikanováni po-
kračuje. (12, 20, 34, 63, 90, 115, 118, 123, 156, 195, 216, 230, 332, 337, 349, 360,
363, 372, 374).
2. Ing. Jan Litomický, nar. 19.8.1943, bytem Vyskytná 2, okr. Pelhřimov,
agronom, signatář CH 77 a člen VONS. 17.2.1981 odsouzen KS v Českých Bu-
dějovicích ke 3 letům vězení a 2 rokům OD pro údajné podvracení rep., jehož
se měl dopustit činností ve VONS. Propuštěn 18.2.1984. Je podroben OD,
který má drasticky stanovené podmínky: musí pobývat v příkázaném místě,
jímž je obec Vyskytná a nevzdalovat se z něho bez souhlasu orgánu konají-
cího OD. Tento souhlas byl dosud vydán jen proto, aby J.L. mohl chodit
do práce a v neděli na bohoslužbu do sousední vsi (nikoli však do bližší-
ho Opatova, kam patří do sboru a kam chodil před zatčením). Povolení
navštívit bratra v Praze během dovolené mu bylo odmítnuto. J.L. je podroben
i dalším omezením: 4x týdně, a to i v sobotu a v neděli, se musí hlásit
v okresním městě, příslušníci VB vstupují do jeho domu apod. (162, 169,
175, 204, 212, 236, 285, 318, 349, 358).
3. František Stárek, nar. 1.12.1952, bytem Šlikova 24, Praha 6, dělník, sig-
natář CH 77. V r. 1976 odsouzen ke 4 měsícům podmíněně na 2 roky v kampa-
ni proti Plastic People pro údajné výtržnictví. 10.11.1981 znovu zatčen
a opět obviněn z výtržnictví, jehož se měl dopustit vydáváním a rozšiřo-
váním samizdatového kult. časopisu VOKNO. 9.7.1982 společně s I. Jirousem,
M. Hýbkem a M. Fričem odsouzen, a to k 2 a půl roku vězení v II. NVS a k
2 letům OD. Od propuštění na svobodu 10.5.1984 se nad ním vykonává OD.

III. V TREST. ŘÍZENÍ NA SVOBODĚ

- Branislav Borovský, nar. 1964, z Bartislavy, studující chemicko-techn.
fakulty SVST. 12.12.1983 zatčen na čs.-polských hranicích v oblasti
Popradu a převezen do vězení v Tarnowě v Polsku. 19.4.1984 eskortován
do vazby v Košicích a odtud 31.8.1984 propuštěn. Trestní stíhání pro ohro-
žování devizového hosp. však pokračuje. Ve skutečnosti se zajímal o polskou
náboženskou literaturu. (354, 371, 386).

- Tomáš David, nar. 12.5.1959 (?), bytem v Olomouci, sanitář. Od 28.4.83 trestně stíhán pro pobuřování, jehož se měl dopustit účastí na vedení parodické divadelní hry v uzavřené společnosti. 3.7.1984 odsouzen OS v Olomouci k 8 měsícům podmíněně na 2 roky. (347, 379, 380).
- Lenka Dlouhá, nar. 17.2.1964, bytem Smetůvská 56, Ohrazenice, okr. Pardubice, dělnice. 17.2.1984 odsouzena OS v Pardubicích k 15.měs. vězení podmíněně na 3 roky pro údajné výtržnictví, ztěžování výkonu pravomoci veř. činitele a pro útok na veř. činitele po polic. zásahu proti koncertu neofic. hudby v Kunraticích u Pardubic 17.9.1983. (366, 384).
4. Drahomíra Fajtlová, nar. 7.12.1927, bytem M.Pujmanové 280, Trutnov, provozářka krkonošských Interhotelů, v důchodu. Zatčena 2.3.1983 po domovní prohlídce a obviněna z pobuřování pro šíření neofic. vydávané literatury. Ve vězení v Hradci Králové vážně onemocněla, v květnu 1983 byla propuštěna. 10.5.1984 odsouzena OS v Trutnově k 1 roku vězení podmíněně na 3 roky. (320, 349, 373, 390).
5. Alojz Gabaj, nar. 1960, z Bratislavy, dělník Vodňosp staveb. Zatčen 12.12.1983 s Branislavem Borovským (viz bod 1.), s nímž vězně propuštěn a nadále trestně stíhán. (354, 371, 386).
6. Dr. Jozef Jablonický, nar. 1933, bytem Višňová 9, Bratislava. Od zač. května 1981 trestně stíhán pro údajné podvracení rep. v souvislosti s případem "franc. kamionu". V srpnu 1984 dále šikanován. (250, 349, 388).
- Josef Janošik, nar.14.1.1957, bytem v Olomouci, sanitář. Od 21.4.1983 trestně stíhán stejně jako Tomáš David (viz bod 2.), s nímž odsouzen k 18. měsícům podmíněně na tři roky. (347, 379, 380).
8. Jan Jemelka, nar. 3.5.1953, bytem v Olomouci, malíř. Od 28.4.1983 trestně stíhán stejně jako Tomáš David (viz bod 2.), s nímž odsouzen k 6.měsícům podmíněně na 1 rok.
9. Jan Just, nar. 16.10.1946, bytem Jablonec n./Nis., ul. ČSLA 8/18, dělník. Odsouzen 29.4.1983 OS v Jablonci n.N. ke 14.měsícům vězení pro tr. čin pobuřování za údajné vulgární výroky o poměrech. Z výkonu trestu podmíněně propuštěn, zbytek trestu odložen na zkušební dobu tři let. (397).
10. Josef Kajnek, nar. 18.4.1949, bytem Řehákova 256, Kutná Hora, katol.kněz. Od 16.3.1984 trestně stíhán pro údajné maření státního dozoru nad církvemi a nábož. společnostmi podle § 178, jehož se měl dopustit promítáním diapozitivů s nábož. obsahem dětem v sakristii. 18.7.1984 odsouzen OS v Ústí n. Orli. k 6.měsícům podmíněně na 1 rok. (367, 383).
11. Jan Keller, bytem Zbytov u Jimramova, okr. Žďár n.Sázavou, duchovní českobratrské církve evangelické. Koncem listopadu 1983 obviněn podle § 178 a 1.1.1984 zbaven státního souhlasu k výkonu duchovenské činnosti. Důvodem trest. stíhání i ztráty souhlasu je organizování týdenního setkání evangelické mládeže ve farním objektu v obci Zhořec. (350).
12. Tomáš Konc, nar. 1963, z Bratislavy, student strojí fak. SVŠT. Zatčen 12.12.1983 s Branislavem Borovským (viz bod 1.), s nímž vězněn, propuštěn a nadále trestně stíhán. (354, 371, 386).
13. Pavel Kvapil, nar. 8.5.1965, bytem v Olomouci, studující. Od 28.4.1983 trestně stíhá stejně jako Tomáš David (viz bod 2.), s nímž odsouzen k 6.měsícům podmíněně na 2 roky. (347, 379, 380).
14. Marie Kvapilová, nar. 27.3.1951, bytem v Olomouci, vychovatelka, Od 28.4.1983 trestně stíhána stejně jako Tomáš David (viz bod 2.), s nímž odsouzena na 1. rok podmíněně na 18 měsíců. (347, 379, 380).
15. Jan Mokřý, ~~nar.~~ ze Šumperka. Odsouzen OS v Šumperku k 12.měsícům podmíněně na 3 roky podle § 178, protože pořádal rodinná sezení s náboženským obsahem. (340, 362).
16. Jaroslav Opletal, nar. 19.12.1952, bytem v Olomouci, dělník. Od 28.4.1983 trestně stíhán, stejně jako Tomáš David (viz bod 2.), s nímž odsouzen k 17. měsícům podmíněně na 2 roky. (347, 379, 380).

- 17. Ludmila Poláková, nar. 11.7.1918, bytem Lochmanova 585, Ústí n.Orl. katechetka v důchodu. Stíhána a odsouzena spolu s J.Kajnekem (viz bod 10), k 8 měsícům podmíněně na 1 rok. (367, 383).
- 18. Vladimír Procházka, nar. 8.12.1956, Kačice 161, okr. Kladno, dělník. V dubnu 1976 odsouzen vyšším vojenským soudem v Příbrami pro údajné vyzvědačství k 11. letům vězení v II. NVS a k tříletému OD. Delikt měl spočívat v tom, že se St.Kolářem, J. Hettlerem a A. Kunrtem, kteří byli odsouzeni spolu s ním, vedl ve vesnické hospodě debatu o tamních kasárnách a jejich osazenstvu, v hovorech se objevila i všeobecně známá fakta. V lednu 1984 byl podmíněně propuštěn. Zbytek trestu - zhruba 3 roky a 11 měsíců z původních 11.let - mu byl podmíněně odložen na zkušební dobu 5. let. (222, 349).
- 19. Jan Pukalík, ~~xxxx~~ Štolcova 20., Brno, invalidní důchodce. Od 11.5.1984 trestně stíhán pro pobuřování, protože údajně ~~shromažďoval~~ shromažďoval podpisy pod protestní petici proti rozmístění jaderných zbraní v ČSSR. (369, 378)
- 20. Václav Soukup, nar. 1.12.1959, bytem Maroldva 7, Praha 4, dělník. 12.1.1982 zatčen a 17.2.1982 odsouzen MS v Praze ke 3 rokům vězení a 2 rokům OD pro podvracení rep., jež mělo spočívat v rozšiřování textů nepřátelských státnímu zřízení; a pro podílnictví podle § 134/1; obě činnosti vykonával spolu s Janem Wünschem (viz bod 22. II. části tohoto sdělení) aj. 11.10.1984 byl podmíněně propuštěn a zbytek trestu - zhruba 3 měsíce - mu byl odložen a na zkušební dobu tři let. (293, 311, 312, 349, 398).
- 21. Ivan Šimáček, nar. 4.2.1964, bytem v Olomouci, studující. Od 28.4.1983 trestně stíhán stejně jako Tomáš David (viz bod 2.), s nímž odsouzen k 6. měsícům podmíněně na 1. rok. (347, 379, 380).
- 22. Jiří Šnajdr, ze Šumperka. Odsouzen spolu s Janem Mokrym (viz bod 15) k 10.měsícům podmíněně na 3 roky. (340, 362)
- 23. Tomáš Vážen, nar. 7.2.1951, bytem v Olomouci, geolog. Od 28.4.1983 trestně stíhán stejně jako Tomáš David (viz bod 2.), s nímž odsouzen k 18 měsícům podmíněně na 3 roky. (347, 379, 380).
- 24. Jana Váženová, nar. 19.12.1952, bytem v Olomouci. Od 28.4.1983 trestně stíhána stejně jako Tomáš David (viz bod 2.), s nímž odsouzena k 10.měsícům podmíněně na 2 roky. (347, 379, 380).
- 25. Svatopluk Viktorín, nar. 16.7.1957, bytem Olomouc, dělník. Od 28.4.1983 trestně stíhán stejně jako Tomáš David (viz bod 2.), s nímž odsouzen k 10.měsícům podmíněně na 2 roky. (347, 379, 380).

U následujících osob trvá stav trest. řízení, jak byl popsán v souhrnném sdělení č. 349:

Jiří Mazanec a František Pometlo - oba podmíněně odklad trestu, lhůta končí 30. 9. 1985. (324, 331, 334, 346, 349).

Rudolf Smehel - trvá podmíněně odložený zbytek trestu, lhůta končí koncem listopadu 1985. (159, 273, 349).

Dalších 25 osob je trestně stíháno na svobodě, resp. trestní stíhání proti nim nebylo zastaveno, stav stejný jako ve sdělení č. 349:

Jarmila Bělíková, Ivan Bystrík, dr. Josef Danisz, Josef Dolista, Jiří Hájek, ing. Ivan Havel, Olga Havlová, ing. Karel Holomek, Jaromír Hořec, ing. Miroslav Jáchym, dr. Zdeněk Jičínský, Eva Kantůrková, František Kubíček, dr. Miroslav Kusý, Václav Malý, dr. Jaroslav Mezník, Alois Moc, Jiří Müller, Štefan Podolínský, Jan a Jiří Rumlovi, Jiřina Šiklová, Jiří Tůma, Milan Šimečka a Aleš Zlámal.

Otta Bednářová a Václav Havel mají trest ze zdravotních důvodů přeruš.

X.X.X.X.X.X

V tomto sdělení nejsou uvedeny případy dalších 170 osob, jimiž se VONS zabýval, kde však byl trest již vykonán nebo tr. řízení bylo zastaveno. V průběhu posledního roku jsme o řadě případů informovali, dodatečně uvádíme, že:

dne 23.10.1984 vypršela pětiletá zkušební lhůta, kterou NS v Praze uložil Daně Němcové v procesu se členy VONS v r. 1979;

- na jaře 1984 bylo vyhověno žádosti o milost Heleny Abrahámové;
- po vykonání trestu byli propuštěni (kromě osob, o jejichž propuštění bylo vydáno sdělení:

začátkem r. 1984 Josef Wünsch po 1 roce vězení (293, 311, 312, 349)

2.4.1984 JUDr. Josef Průša po 5 letech (326, 349)

24.5.1984 středoškolský profesor Vladimír Liberda po XX 20.měsících (322)

29.8.1984 měl být propuštěn RNR. Jiljí Vitouš po 20.měsících, což nemá ověřeno (313, 340, 349)

25.10.1984 spisovatel Jaromír Šavrdá po 25 měsících (47, 63, 897, 133, 195, 310, 315, 322, 349).

Z technických důvodů nebyla vzata v úvahu při zpracování tohoto sdělení většina údajů ze sdělení VONS č. 335 až 343.

Mimosoudní represe

VONS během své činnosti informoval i o mimosoudních represivních zásazích. Jde o krátkodobá zadržení (většinou do 1 týdne), osobní a domovní prohlídky, různé druhy ponižování, bití, omezování svobody pohybu, střežení bytů a domů, pokousání policejním psem, odcizování či poškozování věcí, fotografování, filmování, poškozování pověsti a další. V této oblasti byly evidovány případy 402 osob, z nichž byly takto postiženy opakovaně.

Přitom znovu upozorňujeme, že VONS je v daných podmínkách schopen zaregistrovat a získat patřičnou dokumentaci jen ke zlomku případů soudní a mimosoudní represe.

8. listopadu 1984

VONS atd.

Sdělení VONS č. 401 - Trestní stíhání Jar. Švestky

Dne 17.7.1984 byl zadržen a v následujících dnech obviněn z tr. činu poškozování zájmů rep. v cizině podle § 112 tr.z.dřevorubec Jaroslav Švestka, nar. 20.4. 1942, bytem Boženy Němcové 39, 398 11 Protivín. Obviněn byl držet ve vazbě do 17.8.1984. Po skončení vyšetřování je dále trestně stíhán na svobodě. Trest. jednání se měl dopustit tím, že svému příteli Danielu Havránkovi, Feihlstr. 10, 85 Nürnberg 80 poslal do NSR poštou v březnu 1984 "dopise obsahující vymyšlené informace a tím se pokusil rozšiřovat nepravdivé zprávy o poměrech v republice." J. Švestka psal v průběhu r. 1984 text, vztahující se k Orwellově knize 1984, který nazval "Orwellův rok". Části tohoto literárního pokusu pokud poskytoval svým známým a strany 43-49 poslal též svému příteli do NSR. Dopis se vrátil z NSR s razítky Německé spolkové pošty v postrhané a zašpiněné obálce a ve sběrně nedoručitelných zásilek v Praze byl úředně otevřen. Trestní stíhání bylo zahájeno domovní prohlídkou u Jaroslava Švestky. Další prohlídka byla provedena v bytě jeho matky a bratra: Zdenky a Jiřího Švestkových v Praze 5 - Slivenci, Rubínová419. Věc T VS 51/84 vyšetřovali npor. Milan Fichtner a npor. JUDr. Jan Šimeček z odboru vyšetřování StB z Krajské správy v Českých Budějovicích, vazbu uvalil prokurátor krajské prokuratury v Č.Budějovicích pra.práv. Pavel Pilný; obžaloba má být podána k okr. soudu v Písku.

6. listopadu 1984

VONS atd.

Sdělení VONS č. 402 - Trestní stíhání katol.kněze Mateje Nemétha

Dne 14.9.1984 provedla StB domovní prohlídku na faře katol. kněze Mateje Nemétha, nar. 18.11.1954, tevale bytem Bratislava, Klincová22, přechodně farní úřad Lipovník 151, okr. Rožňava, při níž bylo zabaveno velké množství nábožen. literatury. 3.10.1984 vynesl vyšetřovatel StB krajské správy SNB v Košicích npor. JUDr. Peter Pör proti jmenovanému obvinění z přípravy k tr. činu pobuřování. V odůvodnění se praví, že z "nepřítelství k soc. společ. a stát. zřízení republiky od svého nástupu za správce fary Lipovníku v r.

1981 až dosud shromažďoval na faře velké množství různým způsobem rozmnožených písemných materiálů a publikací, z nichž část byla vydána v kapit. cizinné a jejichž obsah je zaměřený proti soc. zřízení, s cílem rozšiřovat je mezi čs. občany a zároveň tyto a materiály písemně zpracovávat do ucelených částí úmyslu s jejich obsahem veřejně seznamovat široké form. čs. občanů a vyvolávat tak v nich nepřátelskou náladu proti republice a jejím chráněným zájmům."

O tendenci tohoto způsobu vyšetřování svědčí zamítnutí stížnosti M. Nemétha proti obvinění podepsané krajským prokurátorem v Košicích JUDr. Jánem Simkem, kde se praví, že "přihlížejíce k výpovědím svědků Michala Jičáka a PhDr. Jána Dovca, z kterých vyplývá, že obviněný ve funkci duchovního dlouhodobě odmítal respektovat příslušné právní normy a projevoval nepřátelský vztah k soc. společnosti a stát. zřízení republiky, existuje odůvodněný závěr, že obviněný písemnosti rozmnožoval a chtěl je rozšířit mezi věřícími s cílem pobouřit věřící proti soc. zřízení". Je vyšetřován na svobodě.

8. listopadu 1984

VONS atd.

Sdělení VONS č. 403 - Obžaloba Tomáše Konce, Branislava Borovského a Alojze Gabaje

Tři mladí slovenští katolíci, zatčení na čs.-polské hranici a propuštění v létě 1984 z vazby (viz sdělení č. 354, 371, 389), byli v srpnu obžalováni trestním prokurátorem ve Staré Lubovni. V obžalobě se neuvádí vůbec překročení hranic, protože se vyšetřováním zjistilo, že obžalovaní překročili hranice neúmyslně, jen o 30 metrů, což není trestné. Obžaloba je viní z tr. činu porušení předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou. Tomáš Konec byl mezitím vyloučen ze strojní fakulty SUŠT a Branislav Borovský z chemicko-techn. fakulty SUŠT v Bratislavě.

9. listopadu 1984

VONS atd.

Sdělení VONS č. 404 - Zatčení tří křesťanů z církve bratrské

Dne 12. října 1984 zadržela hlídka při kontrole ve Vranově nad Toplou na východním Slovensku Jána Juhaščíka ml., nar. 1963 a Rudolfa Sobanoše, nar. 1963, kteřím při prohlídce zavazadlového prostorového vozidla našla větší množství biblí a jiné nábož. literatury v ruštině. 13.10.1984 provedlo 6 příslušníků StB domovní prohlídku v domě Jána Juhaščíka st., nar. 1932, při níž zabavili literaturu nábož. charakteru. Všichni tři křesťané bratrské církve byli obviněni z přípravy tr. činu porušení předpisů o oběhu zboží s cizinou podle § 7/1 1 § 124/1, 2a tr.z. Zároveň na ně byla uvalena vazba. Jsou drženi ve věznicí v Košicích. Bližší okolnosti a údaje o daném případě nám nejsou zatím známy.

12. listopadu 1984

VONS atd.

Sdělení VONS č. 405 - Trestní stíhání P. Jaroslava Novosada

P. Jaroslav Novosad, nar. 6.8.1919, je již 20 let administrátorem farního úřadu v Hrobě, okr. Teplice. Po celou tu dobu pracoval se svými věřícími na záchraně kult. památek. Domníval se, že vhodnou odměnou věřícím bude, když jim umožní rekreační pobyt na farech v Moldavě a Mikulově. Pobyt si organizovali rodiče dětí sami. Při těchto rekreacích se nekonaly žádné bohoslužby, ani náboženská výuka. O celou záležitost se začala zajímat bezpečnost a police sléze církevní tajemník. Proto P. Novosad podal písemnou žádost církevnímu tajemníkovi dne 18.1.1984 o povolení pobytu rodičů s dětmi na farech. 9.2.1984 byla žádost zamítnuta a P. Novosad podal odvolání, na které doposud nedostal odpověď. Nabídl tedy rodičům s dětmi pobyt na své rekreační chalupě v Moldavě, 19.9.1984 zahájil vyšetřovatel VB kpt. JUDr. Miloslav Novotný z KS SNB Ústí nad Labem trestní stíhání pro tr. čin maření dozoru nad církevními a nábož. společnostmi podle § 178 tr.z. Téhož dne byla provedena domovní prohlídka na chalupě v Moldavě bez přítomnosti majitele a následujícího dne rovněž bez přítomnosti P. Novosada - prohlídka na faře v Hrobě, ul. Rudé armády 14. V souvislosti s tímto případem byly vyslýchány dokonce děti bez

temnosti svých rodičů, ba i bez jejich souhlasu. P. Novosad je vy-
sídlen na svobodě.

13. listopadu 1984

VONS atd.

OTEVŘENÝ DOPIS

Iniciativního výboru za osvobození Rudolfa Battěka prezidentu ČSSR

Pane prezidente !

Dne 2. listopadu bude Vašemu spoluobčanovi Rudolfu Battěkovi 60 let. Je od června 1980 vězněn - byl odsouzen na 5 a půl roku vězení. Byl shledán vinným podvracením republiky, jehž se měl dopustit v součinnosti s cizí mocí.

Je Vám známo, že dopisy, které R. Battěk napsal Willymu Brandtovi, Bruno Kreiskému a Olafu Palmemu, byly použity jak důkazy proti němu. Jeho působení ve VONS bylo shledáno za podvracení republiky.

Pane prezidente, zdravotní stav R. Battěka vzbuzje obavy. Žádáme Vás, abyste učinil všechny kroky, aby R. Battěk mohl být u příležitosti svých 60. narozenin bezpodmínečně osvobozen. Tuto žádost posíláme nikoliv pouze z humanitárních důvodů, ale také proto, že osvobození R. Battěka by mohlo příznivě ovlivnit napjaté mezinárodní vztahy.

V dokonalé úctě Iniciativní výbor pro osvobození R. Battěka:

- ...a Bechersová z PPR - politická strana radikálů (odpovídá zhruba straně zelených v NSR, v parlamentu má 2 poslance)
- Theo van Boven, profesor mezinár. práva a bývalý spolupracovník komise pro lidská práva OSN v Ženevě
- Ina Brouwerová, předsedkyně parlamentní skupiny Komunistické strany, která má v parlamentě 3 poslance
- Andree van Es, předseda parlamentní skupiny levicových liberálů - 6 poslanců
- Mient Jan Faber, tajemník mírového hnutí IKV
- Wim Kok, předseda všeobecných odborů FNV
- Ed Nypels, předseda parlamentní skupiny křesť. demokratů - 45 poslanců
- Joop den Uyl, předseda parlamentní skupiny sociálně dem.strany - 48 poslanců
- Jiří Müller a Jaroslav Mezník, nezávislí socialisti, Brno, ČSSR

Dopis tedy podepsali předsedové parlamentních skupin jménem 143 poslanců; nizozemský parlament má 150 poslanců. Dopis dále podepsalo více než 200 představitelů nizozemského politického, kulturního a společenského života, mezi nimi i primátor Amsterodamu.

Tento otevřený dopis předali čs. velvyslanectví v Nizozemí 2. listopadu Joop den Uyl, Vert de Vries a Ina Brouwerová.

Dne 4. listopadu 1984 v 15,00 hodin se konalo v Amsterodamu shromáždění nazvané "60 let Rudolfa Battěka a město Praha". Zúčastnilo se ho na 300 lidí, vystoupili na něm Jana Beranová, která překládá do holandštiny Jaroslava Seiferta a Milana Kunderu; Jiří Gruša, Jaroslav Hutka a Karel Kyncl, který přednesl hlavní referát.

Z nizozemského tisku -aa

Konference Mezinárodní federace pro lidská práva

Ve dnech 17. a 18. listopadu 1984 se konala v Paříži konference Mezinár. federace pro lidská práva FIDH, jejímž členem je od prosince 1979 i VONS, který pro účast ve FIDH přijal označení Čs. liga pro lidská práva. FIDH je nevládní organizace, akreditovaná u OSN a Evropské rady. Pozvaná delegace VONS, v níž měli být Rudolf Battěk, Ivan Jirous, Ladislav Lis a Jan Lito-iský, se konference zúčastnit nemohla: jak známo, první dva jmenovaní členové VONS jsou již léta vězněni, druhí dva byli letos propuštěni z vězení, ale jsou podrobena ponižujícímu režimu OD, který se od vězení příliš neliší. Proto se konference zúčastnili členové VONS, žijící v zahraničí, a to Martin Hybler z Limoges, Zina Freundová z Londýna a Jaroslav Suk z Upsaly. Čtvrtý pozvaný člen VONS Ivan Medek z Vídně se omluví.

Ve FIDH je problematikou VONS pověřen advokát z Nantes, Charles-Henri de Choisel-Praslin.

O průběhu konference, která byla tentokrát věnována problematice lidských práv v rozvojových zemích a problémům, které vznikají hosp. migrací, se ještě vrátíme. Zatím uvádíme, že Martin Hybler přednesl příspěvek o univerzalitě lidských práv a že členové VONS byli představeni franc. ministru spravedlnosti Robertu Badinterovi. Jednání konference se kromě tohoto ministra zúčastnil i předseda ústavní rady a ministr zahraničních věcí. Účastníci konference byli 17.11. přijati franc. ministerským předsedou. Konference zvolila nové funkcionáře, jedním z místopředsedů FIDH se stal Ladislav Lis, člen VONS a jeden z aktivistů CH 77. L. Lis byl zároveň jmenován stálým zástupcem FIDH při OSN ve Vídni. Vzhledem k tomu, že žije trvale v Československu, nebude však zřejmě moci úlohu stálého zástupce u OSN přímo vykonávat.

T. A.

Společné prohlášení nezávislých obránců míruv NDR a ČSSR

Je tomu rok, co v obou našich zemích byly instalovány nové sovětské rakety. Tentokrák měl přispět k vyrovnaní nukleárních sil velmocí. V ofic. zdůvodnění se pravilo, že tak byl posílen mír. Ve skutečnosti však byl mír ještě víc ohrožen a závody ve zbrojení pokračují. Tato výtka patří všem státům, které se připravují na novou světovou válku, své sousedy ohrožují a často poručníkují vlastní občany, kterým však nedovolí spolurozhodvat o nejvlastnějších, vpravdě životních otázkách. A tak dvě další země - totiž naše, se nejen staly základnou raketových střel, ale zvýšila se i pravděpodobnost nukleární odvety proti nim.

Protestujeme proto znovu proti rozmístění a rozšiřování raketových komplexů na našem území. Jsme tak solidární s mírovým hnutím na Západě, které ve svých zemích protestuje proti militarismu a atomovému zbrojení. Máme za to, že první a důležitý krok by mohl být tento: žádné rakety od Uralu až k Atlantiku. Jsme přesvědčeni spolu s polským, sovětským a maďarským nezávislým mírovým hnutím, že jaderné zbrojení není příčinou soudobé mezinárodní krize. Dnešní stav je důsledkem praktik mocenské politiky, tedy prosazování vlastních, často sobeckých zájmů. Ten kdo uvažuje v pojmech "blokád" a "nepřátel", znemožňuje poctivý dialog. Kdo toleruje sociální nerovnost nebo ji dokonce prohlubuje, odpovídá za hlad a bídu. Kdo popírá důstojnost člověka jako jedince, kdo upírá svobodu mínění, ten také nutně řeší národní a mezinárodní problémy násilím. Mír je nerozlučně spojen s dodržováním všech lidských práv. Chceme žít v otevřené, člověka respektující společnosti. Cesta k ní nevede přes kasárenské dvory, znečištěné životní prostředí, odpalovací rampy.

Češi, Slováci a Němci z NDR společně podpísejí toto prohlášení na důkaz trvalého spojení a spolupráce. Tuto scunáležitost nemůže ohrozit žádný historický resentment a žádná politická policie. Především nás spojuje tato myšlenka: Mír v Evropě a nukleární odzbrojení ve světě !

Vyzýváme nezávislá mírová hnutí a nezávislé občanské iniciativy, aby se k tomuto našemu prohlášení připojily.

Podepsání v NDR:

Barbel Bohleyová Traudel Kulikowská
Antje Böttgerová Gisela Metzová
Martin Böttger Stefan Pickhardt
Werner Fischer Ulrike Poppeová
Elisabeth Gibbesová Jutta Seidelová
Catja Havemannová Anne Quadorfová
Jena Kukotzová

v ČSSR:

Petr Cibulka Jaroslav Mezník
Jiří Dienstbier Anna Marvanová
Karel Freund Radim Palouš
Václav Havel Jan Ruml
Eva Kantůrková Anna Šabatová ml.
Jan Kozlík Jar. Šabata
Ladislav Lis Petruška Šustrová
Václav Malý Petr Uhl

V Berlíně 22. listopadu 1984

V Praze 22. listopadu 1984

Jana Sternová :

PĚT LET OD SMRTI FRANTIŠKA KRIEGLA

Vzpomínám na setkání přátel při jeho 70. narozeninách. V tom období k mnohým z nás soustřeďovala Bezpečnost zvýšenou pozornost a jeden z prvních signatářů CH 77, doktor František Kriegel, byl přirozeně "poctěn" zájmem sledovačů vrchovatě. Po několik měsíců nás tehdy provázeli na každém kroku. Šli jsme na nákup, po ulici, do tramvaje - a oni za námi. Zpravidla dvojice mladých mužů, držící se na pár metrů za našimi zády. Tehdy v činžáku na Vinohradech, kde František Kriegel bydlel se svou ženou Rivou, pracovníci Bezpečnosti nutně své řady posílili a uspořádali představení až okázalé. Kdokoli se k bytu přiblížil, byl vyzván k předložení občanského průkazu a přísní orgánové pak rozhodnými hlasy oznamovali veškeré vyčtené úfaje do mikrofonu, aby bylo zřejmé, že kdesi kdosi vše dále zaznamenává a následky zřejmě budou opět "nedozírné". A přesto - jaké množství lidí tehdy za Františkem přišlo! Klidně, s důstojností, s odhodláním nedat se vyprovokovat. Jakou posilu jsme si tehdy vzájemně četli v očích! A přece mým nejsilnějším zážitkem z toho dne bylo něco jiného: množství dopisů, které se Františkovi slétly na stůl. Gratulace anglické, španělské, německé i italské a také stránky psané azbukou. Všechny ty jazyky František ovládal, předčítal upřímná přání, překládal je. A najednou bylo zřejmé, že tohle je důkaz především o tom, že ti lidé, kteří svá slova poslali ze všech koutů světa, rozumějí Františkovi. Bylo to i nesmírně povzbudivé. A nejen pro ten den narozenin, vlastně i pro dnešek.

Lidé povolanější jistě zhodnotí místo doktora Kriegla v dějinách této země a věru, ten úkol nebude snadný. Byl lékařem a politikem, jeho hluboký zájem soustřeďovala vysoká matematika i hudba a divadlo, měl přímé bojové zkušenosti z války ve Španělsku i v Číně, studoval nejružnější filosofické směry, ale pro mě navždycky zůstane především laskavým, ohleduplným a moudrým člověkem. Každé setkání s ním zanechávalo v lidech i novou naději. Znal dokonale trpký úděl našeho národa uprostřed Evropy, utrpení desítek generací prostých lidí, kteří dlouhá staletí s ochromující kacířskou posedlostí v ní třeň nikdy neodvolali, byť mnozí pod silným tlakem okolností a ve strádání svých ohraničených životů, pod knutou vrchnosti zdánlivě na "víru pravou" přistoupili. I pro ně měl pochopení. Neboť poučen historií věděl, že v této zemi se tyranům vždycky vládlo obtížně, že právě pod povrchem vynuceného souhlasu zde odevždy doutná odpor, nezničitelný a znovu a znovu připravený propuknout do činů. Věděl ovšem i to, že nejsilnější z lidí - vlastním strádáním a ústrkům navzdory - odvolat nemohau. Aby pro ten čas i pro budoucnost byla vyznačena hranice. Patří k logice věci, že to byl právě doktor Kriegel, kdo v onom tragickém srpnovém čase osmašedesátého roku neodvolal. On jediný z unesených politiků! A kdyby už nebylo žádných dalších jeho činů - tento mu navždy zajistil v dějinách národa místo z nejčestnějších.

Myslím v těchto dnech i na Františkovu Rivu - i její osud je příznačný a otřesný. Když před časem ve sdělovacích prostředcích probíhal celý seriál o "lidech z Reportáže", čekali jsme i na pokračování, kdy hledání dosud žijících účastníků oné Fučíkovy historie dospěje i k Rivě Krieglové. Nedospělo. Přestože právě za přítomnosti Rivy a jejího prvního manžela došlo k Fučíkovu zatčení; výslovná zmínka o "manželech Friedových" je přímo v Reportáži. Fried v koncentráku zemřel, Riva přežila s podlomeným zdravím, v šestačtyřicátém se stala Krieglovou. A znovu pronásledování s kratičkými záblesky naděje - celý ten čas téměř 40 let, se zatím vrcholem v podlém zabavení Františkova archivu pracovníky Bezpečnosti, v opakovaných a marných žádostech jeho ženy o navrácení písemností.

Před pěti lety, 5. prosince 1979, doktor František Kriegel zemřel. Bez ští, bez příbuzných. Ale kdesi na zeměkouli dosud žijí lidé, kteří jeho myšlenky znají, jeho památku ctí a jeho dílo povedou dál. Znovu si připomínám tu oslavu 70. narozenin. Telegramy z celého Československa, i věty anglické, německé, italské a španělské. I ta azbuka.

Listopad 1984

Jana Sternová

Dopis Jana Šimsy,

duchovního českobratrské církve evangelické bez státního souhlasu, tajemní-
kovi pro věci církevní

Dr. Václav Bělohoubek
rajský tajemník pro věci církevní, Jihomoravský KNV
Brno, Žerotínovo nám. 1

Vážený pane tajemníku !

Pan senior Miroslav Rozbořil mi tlumočil Váš návrh, abych před rozhove-
rem o opětném uznání své způsobilosti k výkonu duchovenské činnosti napsal
vyjádření svého vztahu k synodní radě, nové orientaci, Janu Dusovi a VONS.

Na synodní radu naší církve se dívá jako na nejvyšší správní orgán naší
církve, volený demokraticky synodem. Má na starosti vnější stránky společ-
ného života sborů sdružených v jednotlivých seniorátech a v době mezi synody
reprezentuje celou církev.

Kritika pracovníků i orgánů církve ze strany kteréhokoliv člena je základ-
ním rysem reformační církve, který ji odlišuje od pravoslavné a římsko-katoli-
ké církve. V katechismu Jana Karafiáta je to vyjádřeno v otázce č. 33:
Když se však v církvi přeče něco nesrovnává se slovem Božím, kdo pak má prá-
vo se ozvat ? K tomu má právo i povinnost každý, kdož se Pána Boha více bojí
než lidí.

Vnitřní bratrská kritika však nesmí přerůstave vnější manipulaci posta-
vení nebo pověsti synodní rady. V prosinci 1972 jsem se zúčastnil jako člen
výboru Svazu českobratrského evan. duchovenstva jednání na MV ČSR. Dr. Ja-
roslav Hájek z ministerstva kultury mě na závěr jednání upozornil, že budu
po vánocích zbaven souhlasu pro výkon duchovenské činnosti (předseda a místo-
předseda již byli). Navrhl mi však, abych na synodu vystoupil proti synodní
radě s tím, že je nedostatečně normalizovaná. Návrh jsem dr. Hájkovi od-
mítl s odůvodněním formálním, které však mělo a má principiální charakter.
Nemohl bych ani dnes ve srozumění s pracovníky státního orgánu postupovat
proti orgánu vlastní církve.

Nová orientace byl název mého cyklu ~~kázání~~ kázání v létě 1958 v
Klášteře nad Dědinou. V něm jsem řešil poslední otázky života jako je vztah
k nemoci, utrpení a smrti v duchu nové teologické orientace, jak jsme ji ja-
ko studenti poznali na bohoslovecké fakultě a v Akademické Amce. V roce 1958
totiž vyšla v Kalichu kniha J.L.Hromádky Evangelium o cestě za člověkem. V
ní charakterizuje autor tuto orientaci: "Tato nová orientace teologická pro-
vedla a provádí nejpřísnější očistu skutečné víry od všech nánosů pověry,
bohoslužebné magie, mýtů a legend, od světových obrazů a názorů, do kterých
bylo svědectví o svrchovaném slově Božím zasazeno. Tato teologie zbavila
posvátné tajemnosti, kultické nedotknutelnosti a dogmatické neomylnosti
všechny lidské oisemné nebo stavební, archeologické doklady té cesty, po kte-
ré šli vyznavači Hospodinovi od dob Abrahámových a na které pokračovali svěd-
kové Ježíše Krista v apoštolském údobí církve.... Ale všechny tyto dokumenty
jsou teologovi cenné, ano drahé, neboť ví, že jen jejich rozbořením a výkladem
může se dostat k onomu nepostižitelnému aktu Božího sebeodhalení..." (str. 2
292n)

V témže roce započala nejdříve mezi faráři v celé církvi teologická
diskuse. Na radu jednoho laika jsme začali pro celý široký proud mezi duchov-
ními i laiky uvědoměle používat výrazu "nová orientace" podle mého cyklu
kázání, abychom zabránili matoucímú pochopení, jakoby šlo jen o mladou gene-
raci a její snahu.

Byli jsme formováni prof. dr. J.L.Hromádkou, Rudolfem Říčanem a zvláště
pak prof. dr. J.B. Součkem a prof. Boženou Komárkovou, z vizí myslitelů pak
Marzinem Niemöllerem a Karlem Barthem, kteří patřili ke starší generaci. Ze
znalých na nás působil zvláště německý teolog Dietrich BÄNKE Bonhoeffer,
který zahynul - podobně jako můj otec - v aktivním křesťanském odporu proti
nacismu.

Po 12. letech našeho společného teoretického úsilí i pozitivní a vynaléza-
vé práce ve sborech, při dialogu a spolupráci s tvořivými marxisty, a katolí-
ky a s členy druhých protestantských církví u nás i v cizině, při účasti na

innosti mírového odboru Svazu duchovenstva (byl jsem zvolen plenárnou roku 1959 jeho členem) a pro spoluřešení závažných společenských problémů (rodinný zákon) byla v Malém sociologickém slovníku, vydaném nakladatelstvím Svoboda r.1970 charakterizována nová orientace takto: (v odstavci o českobratrské církvi evangelické) "... V této církvi se střetává konzervativní teologický směr tzv. pietismu, orientující se na vnitřní náboženský a církevní život a uměle vydělující věřící z celkového kontextu společenského života, s pokrokovými teologicko-politickými koncepcemi (J.L. Hromádka), které navazují na dialektickou teorii švýcarského teologa Karla Bartha, nově chápou smysl náboženské víry a odmítají pojetí církve jako uzavřeného náboženského "ghetta". V mnoha směrech se pokouší tato moderní protestantská teologie asimilovat a přetvářet v protestantském duchu nejživotnější tendence současné kultury. Současně v této církvi vystupuje tzv. "nová orientace" (skupina 30-40 mladých teologů), která navazuje na myšlenkové úsilí J.L.Hromádky a klade důraz na jeho linii humanistickou (myšlenka "služby" křesťana hodnotám, které jsou společné lidem různého světového názoru." (Str. 37)

Je to formulováno marxistou, takže to může být základem dorozumění o tom, co nová orientace je, i když by bylo třeba formulace teologicky zpřesnit.

K nejméně výraznějším představitelům nové orientace patřil Karel Trusina (1933-1978), který vyjádřil její směr a charakter velmi výstižně v článku Pozemské křesťanství a Křesťanské revui r. 1963 na str. 156-160. Jsem velmi vděčen za to, že se přátelům nové orientace podařilo prosadit do synodu r. 1963 myšlenku nově formulovat věroučné, etické, praktické i společenské zásady naší církve. Zúčastnili se práce komise pro tyto zásady za předsednictví J.L. Hromádky a za velmi aktivní účasti Boženy Komárkové. Komise po třech letech práce předložila synodu r. 1966 text. Synod jej přijal jako zásady pro celou církev. Vyšly tiskem v r. 1968 a jsou plně zásadami mými.

Velice si vážím Jana Dusa, nar. 1903, faráře starší generace, dlouholetého předsedy Svazu duchovenstva, pro jeho čestnou a přímou povahu, pro jeho vlídné a moudré farářské působení a kulturní a literární tvorbu. Jeho syna Jana Dusa, nar. 1931, znám 37 let a během času se mi stal nejen přítelem, ale i "příbuzným" díky tomu, že je - stejně jako pan synodní senior - bratranec mé manželky. Vždy jsem si cenil jeho smyslu pro teoretickou a vědeckou práci, kterou spojoval s usilovnou službou ve sboru v Chotíněvsi. Pro službu starým lidem v domově důchodců a pro úsilí umožnit v rámci platných zákonů dětem ve škole náboženskou výchovu byl nespravedlivě zbaven státního souhlasu. Byl jsem Dvazem duchovenstva delegován, abych se ještě s dalšími představiteli církve zasadil o nápravu. Po jednání na ONV, na min. školství kultury a na KNV v Ústí n.Labem roku 1965 se Jan Dus po plné rehabilitaci mohl r. 1966 vrátit k duchovenské práci v Chrástu u Plzně.

V r. 1971 byl obviněn, že porušil zákony a byl zbaven státního souhlasu ještě před procesem a tedy neprávem. Byl pak pro šíření synodního prohlášení "Synod svému národu" - po velkém nátlaku mimosoudních orgánů odsouzen, ačkoliv nebyl členem synodu, když se na prohlášení usnesl, ačkoliv prohlášení neformuloval, nedal je tisknout, nerozesílal je ani nepublikoval v časopisech a novinách jako řada jiných občanů. Byl pak odsouzen s odkladem, který skončil r. 1973, ale nemohl se do duchovenské práce zatím vrátit.

xx Vysoce uceňuji jeho otevřený a pravdivý vztah k představitelům církve a státní správy a jeho neochvějně zdvořilou a právnicky přesnou formu, s kterou vede korespondenci. Jsem mu věčen i osobně, že informoval řadu osobností z kulturního i církevního života o mých problémech a pokoušel se mně pomoci, když jsem byl stíhán a pak ve výkonu trestu. Členem VONS nikdy nebyl, ani není, ani s ním nespolupracuje.

Je velká škoda nejen pro církev, ale i pro celou společnost, že zatím není možno, aby pracoval na fakultě nebo ve vědeckém ústavě plně ve svém vědeckém sboru, jímž jsou dějiny a literatura Starého zákona.

VONS je několik občanů, kteří zveřejnili nezištně svá jména a adresy a bez jakýchkoliv postranních úmyslů se obracejí čestně a otevřeně na prokuratury, soudy, správy věznic, na naši i světovou veřejnost v případech, kdy se domnívají, že se nepostupuje podle zákona nebo když mají důkazy, že stíhání, soudy, výkon trestu, popřípadě mimosoudní postihy probíhají v rozporu s naší

mi zákony, k niž od r. 1976 patří i mezinárodní pakty o občanských, lidských a hosp. právech.

V členech VONS vidím lidi poslušné biblických příkazů k zastávání se vězňů a pronásledovaných, ač jsou mezi nimi i lidé, kteří se nehlasí k žádné křesťanské víře, popřípadě se hlásí k areistickému nebo filosofickému humanismu.

Velmi mě povzbudilo to, že čelný představitel ÚV KSČ Jan Fojtík důrazně 11. září 1984 v Brně prohlásil, že čím dále tím více nám bude záležet na tom, co se o naší republice v Evropě a ve světě říká. Pevné zákony, jako jsou Ústava, trestní zákon, procesní řád, je nutno dodržovat. Doslova řekl, že je nesmysl soudit faráře za to, že shromažďoval děti na faře.

Osobně jsem VONS vděčen za to, že mi pomohl uchránit zdraví a možná život, když jsem byl v r. 1979 bez jakéhokoliv obvinění zadržen, byla u mne provedena domovní prohlídka bez řádného rozhodnutí prokuratury (GP dala svůj dodatečný souhlas až po složitém jednání celkem za 36 dnů). Neměl jsem možnost řádné obhajoby, obhájce mne mohl po měsíci navštěvovat jen za předpokladu, že nebudeme věc probírat meritorně, odvolání napsal a podal sám v rozporu s mým křesťanským přesvědčením, trestní spis jsem si mohl pročítat jen formálně a kratičce, mým odvoláním se odvolací soud vůbec nezabýval, všechny listiny mi byly zabaveny apod.

Díky VONS se mé postavení v ~~xx~~ prodlužované vazbě (předsedkyně senátu vrátila obžalobu jako zcela nepodloženou) zlepšilo přes mou změněnou pracovní schopnost, chladovou alergii a následky operace ledviny v r. 1975, i mé postavení ve výkonu trestu bylo snesitelné. Vděčím VONS za své zdraví a zvláště za lidskou solidariitu, kterou tito stateční lidé prokazují členům rodin postižených a prokázali i mé rodině. Možná, že měl VONS vliv i na rozhodnutí MS v Brně, který dne 27. 2. 1982 zcela zahradil mé odsouzení.

Vážený pane tajemníku! Pokusil jsem se vyjádřit upřímně můj vztah k otázkám, které jste navrhl. Očekávám, že mé vyjádření nyní povede k otevřenému rozhovoru.

V Brně 10. listopadu 1984

S pozdravem

Jan Š i m a a

pracovník VUMCH Brno, Velfova 12, Brno

XX

SMRT VALERIJE MARČENKA

Dne 7. října 1984 zemřel na selhání ledvin ve věku 37 let ukrajinský spisovatel Valerij M a r č e n k o v leningradské vězeňské nemocnici.

Valerij Marčenko začal slibnou kariéru spisovatele v r. 1970, po absolvování Kyjevské university v oboru ukrajinské a filologie. Brzy se stal pravidelným přispěvatelem Literární Ukrajiny a jiných kulturních časopisů. Současně ho fascinoval jazykem a kulturní tradicí vedla k tomu, aby vyzýval vládu k politice respektující kulturu neruských národností v SSSR. V jeho životě nastal náhlý zvrat, když jako mnoho intelektuálů jeho generace byl obviněn z ukrajinského nacionalismu, v únoru 1973 zatčen pro "antisovětskou agitaci a propagandu".

Strávil 6 let v pracovním táboře s přísným režimem v permské oblasti a dva roky ve vyhnanství v odlehle ~~vesnici~~ vesnicích sovětské střední Asii. Ironií osudu v této době napsal jsou nejslavnější eseje Dopis dědečkovi. Marčenkův děd Michajl byl historikem, který se stal prvním sovětským rektorem Ijevské university v r. 1947. Ve svém dopise, který nebyl nikdy oficiálně publikován, mu vyčítal, co způsobil svou služebností proruskou ukrajinskou kulturu.

Zdraví V. Marčenko se zhoršilo během vězení a když se 1981 vrátil do Kyjeva, trpěl chronickou nefritidou a hypertenzí. Jeho žádost o léčení v Itálii byla 1982 úřady zamítnuta. V r. 1983 byl znovu uvězněn a obviněn z "antisovětské agitace a propagandy", tentokrát pro dopisy a prohlášení, které psal v době svého předešlého věznění. V době přelíčení v březnu 1984 byl V. Marčenko již těžce nemocen. Přesto ho soud odsoudil k 15 letům

řezení a vyhnanství a byl poslán do tábora se zvláštním režimem Perm 36-1. V naléhavém prohlášení k celému světu vyjádřila Amnesty International své nejhlubší obavy z toho, že byl odsouzen k nejdělnějšímu možnému trestu v prac. táboře s nejhrošími podmínkami. Valetij Marčenko zemřel o 7 měsíců později.

(Podle Briefing Paper č. 172 z 10.10.84
Index of Censorship, London)

Ludvík V a c u l í k :

ŘÍČNÍ VÝLETNÍ LOŽ

(fejeton)

Ať nikdo nemyslí, že mít radost z Nobelovy ceny je jednoduší! Pomínu veřejné rozpaky úřadů a koncesovaných spisovatelů. Mluví o nás a našich intimních rozpacích, jimž by se švédští akademikové i divili. Samozřejmě máme radost: já, polovina mých přátel a většina Seifertových čtenářů, jichž je víc než čtenářů jiné poezie u nás.

On to našel sám ~~se~~ laureát, když v poděkování vzpomněl svých zemřelých přátel: proč ne oni? Měl bych znát to švédské odůvodnění, abych mohl uvažovat jemně, jak umím, ale to nebylo u nás otištěno. Tak si zhruba myslím, že český národní básník Jaroslav Seifert dostal zaslouženě Nobelovu cenu proto, že je to dnes. Švédská akademie jako by vytušila nebo se dozvěděla, že už velice potřebujeme nějaké povzbuzení a nebylo vhodnější osoby, na níž se mohla vykonat. Takto ostatně svůj osud přijal i sám potřežený.

Česká literatura měla či má mnoho spisovatelů na Nobelovu cenu pro Čechy: možná i pět. V době Karla Hynka Máchy (1810-1836) však Alfred Bernhard Nobel (1833-1896) sotva četl poezii. Nápadným kandidátem byl Karel Havlíček Borovský (1821-1856), ale nevím, zda by si Švédsko dovolilo k mocnému tehdy Rakousku, co si dovolilo k bezmocnému dnes Československu. Krom toho, existovala-li už akademie, neměla ještě ty peníze! Prvním českým spisovatelem, jenž se mohl s Nobelem potkat, byl Otakar Březina (1868-1929), a ten dokonce mezi kandidáty byl! Jenže umřel. Stejnou smůlu měla Švédská akademie s Karlem Čapkem (1890-1938). Obě poloviny mých přátel proto oceňují hlavně včasnost jejího činu. Neboť kdyby se zas opozdila - komu, museli to už být Čech?

Tak se dnes v Praze - krom otázky, co si starý pán počne s tolika penězi - mluví o tom, kdo by to mohl či měl být místo něho či kdyby ho nebylo. Druhá polovička mých přátel míní, že Václav Havel (1936), jiná přišla na mysl Milana Kundera (1929) a třetí vyslovila jméno Bohumila Hrabala (1914), o němž však není jistota, že by se opovážil cenu přijmout. Diskuse zas ukazuje, jak jsou ženy neschopny mužsky dobrosrdečné objektivitu: ze spisovatelek - Eda Kriesová (1940) a Lenka Procházková (1951) - žádná nepřiznala Nobelovu cenu té druhé, nebo v nejhroší Evě Kantůrkové (1930). Divný návrh má můj přítel básník Petr Kabeš (1941): navrhuje znovu Otakara Březinu (1868-1929). Oč reálnější uvažuje dobrý a milý přítel Ivan Klíma (1931): podle něho bych Nobelovu cenu měl dostat já (1926)! To však má dvě nesplnitelné podmínky: musel bych rychle něco připsat, a žádal bych tu cenu v dynamitu.

Ale česká literatura má dnes ještě jedno dělení: co naši kolegové a přátelé v exilu, bez jejichž pomoci by se naše roztráštěné ctižádosti nesusoustředily v rozumný návrh? Co oni tam asi myslí a cítí? Hm! Oceňuju sebeobět Milana Kundery (1929) v Paříži i Pavla Kohouta (1929) ve Vídni, i skromnou cílevědomost jiných. Myslím na letošní šedesátiny Josefa Škvoreckého v Torontu a Ivana Diviše v Mnichově, chápu zdušený hněv Oty Filipa (Die Zeit z 19.10.1984) nad tím, že jeho nakladatelství Fischer nesešlo předstihu se Seifertem smlouvu; a čtu v duchu, co z Bonnu do Prahy píše Jiří Gruša příteli Petru K. (1941): "Mohlo to být ty, blbče! Čas letí, nechlastej a piš!" A slyším - já to slyším: "Teraz je to zas na třidset rokov v riti!" Tak od Waldkraiburgu ke Stokholmu vzdychá slovenský historik Ján Mlynárik, který už dlouho doporučuje, aby za Čechy dostal Nobelovu cenu Slovák: Dominik Tatarka (1913).

"Tak co je nového, ale dobrého?" ptal se pokaždé Jaroslav Seifert. Dobrého nového nevěděl jsem nikdy nic, leda že zas už se někde rozpisuje jeho knížka a já jdu poprosit o podpis titulních listů. Podpisoval mi jich i 50 najednou, bílanc. Odhaduju, že Merový sloup vyšel v Petlici a dalších trojopisných edicích aspoň v tisíci exemplářích! Když jsem u něho byl před pěti lety, naposledy, byl nápadně neklidný. Ťukli jsme si červeným a on nešťastným hlasem náhle vyřkl: "Poslyšte, chtějí mi vydat Deštník z Piccadilly! Není to blbý, když jsem to dřív dal vám?" Odpověděl jsem, že je to naopak výborné: účelem Petlice bylo přece zmařit zamlčování autora.

V lednu 1981 jsem se na dva dny ocitl jen v kalhotách bez pásku a v košili bez vázanky v těsné místnosti, kde seděli už dva: starší instalatér, jenž tu neholen a zachmuřen už druhý den vrtěl hlavou nad tím, že i přidržení vlastní manželky počítá se za znásilnění; a temperamentní mladík, jenž střídavě lítal po cele a pak se hrotil na kavalec a s hlavou v dlaních úpěl: "Takovej vůl! Já jsem takovej vůl, je tohle možný?" V opilství se k s kamarádem vlomil do tabákového kiosku, kamarád utekl a jeho teď čeká něco těžšího než trest: rozhodnutí o svém charakteru. Když jsem zvěděl jejich příběhy a slušelo se, abych řekl svůj, mlčel jsem, až se mě mládenec, unavený výhledem do budoucna, zeptal: "Vy jste tu proč?" - "Podepsal jsem návrh, aby Jaroslav Seifert dostal Nobelovu cenu." Ticho - pak instalatér zvedl těžkou hlavu: "Seifert - ten básník?" Kývl jsem. Mládenec pomalým krokem, tedy jinak než když myslel na prokleté kuřivo, přešel celou, zastavil a řekl: "Tatínek kouřil z dýmky vždy večer, než šel spat. Vidím ho z měchuřinky do dýmky tabák cpát..... tenhle Seifert?"

A co se těch peněz týče, polovička mých přátel doufá, že básníka proboha nenapadne dát je na nějaký veřejně ušlechtilý účel, který mají správně platit zbrojící státy; druhá polovička se obává, aby je nedal prozaicky svým dětem. Petr Kabeš (1941) řekl, že jen z úroků by starý básník mohl založit vlastní cenu pro mladší, 40-50 leté. Eda Kriesová (1940) skepticky řekla, kdyby prý si aspoň koupil říční loď, a Lenka Procházková (1951) dodala, to že by bylo moc hezké: pozval by na ni plno holek a v bílém oblečku se slaměným kloboučkem udělal si zas jednou pěkný výlet.

Já (1926) říkám, to když udělá, ale i když to neudělá, všichni se mu už právem s úctou cpeme na loď.

Listopad 1984

V SAMIZDATU NOVĚ VYŠLO.....

Roger Scruton: Smysl konzervatismu, 271 stran, přeloženo z anglického orig., vydaného v r.1980. Autor, jeden z předních britských teoretiků politiky a vydavatel Sallisbury Revue, se v tomto svém stěžejním díle pokouší uceleně vyložit a obhájit podstatu konzervatismu jako politického a lidského postoje. Překladaťel doplnil text užitečným poznámkovým aparátem, oavětujícíím především zvláštňosti britského právního a stáťeprávního uspořádatí.

Texty - léto až podzim 1984, nestránkováno. V oddílech Politika, Kultura, Ekonomie a Fejeton jsou stati: Jiří Hájek: Poznámky k míru v Evropě 1984; Jiří Dienstbier: Pax europeana; Hereticus (pseudonym): Úvahy o světě v Orwellově roce a některé problémy strategie; Václav Havel: Šesp poznámek o kultuře; Vladimír Kadlec: Rok 1984 ekonomicky; Jiří Ruml: Ztráta jedné generace.

Pražské komunikace, Praha 1984, 78 stran. Sborník literárních textů našich i zahraničních autorů. V domácí produkci převažují: básně; mezi překlady různé úvahy a eseje o umění, filosofii a teologii.

F.R. Korder: Hledání aktuálního pojetí dějin, Praha 1984, 278 stran. Přepis záznamu bytového semináře z let 1983-84, věnovaného problémům filosofie, dějin a politiky. Seminář měl 9 anonymních účastníků, zřejmě většinou filosofů. V osmi sezeních bylo podrobně referováno o příslušných koncepcích, E. Voegelina a J. Patočky. Těžiště

záznamu však spočívá v obširných diskuzích, namnoze přesahujících referované téma a dotýkajících se aktuálního stavu politiky a politického vědomí, včetně např. posláni a působení Charty 77.

J. Vydřák, profesor v.v. z Třebíče napsal vzpomínku na paní Marii Jelínkovou z Tasova, která letos na jaře zemřela. Popisuje život této ženy, která spojila svá poslední léta s úsilím CH 77 o nápravu v oblasti lidských práv.

Václav Malý, katolický kněz bez státního souhlasu a jeden z předních aktivistů CH 77, napsal prof. Edwardu Schillebeeckxovi z Katolické university v Nijmegen v Nizozemsku dopis o tom, jak čs. ofic. tisk zneužil účasti tohoto významného teologa na mírovém teologickém kolokviu v Praze v září t.r.. Dopis V. Malého zveřejnil v plném znění časopis Informace o církvi č.11/84.

Jiří Dienstbier poslal rakouské mládežnické organizaci Junge Generation, která ho zvala na mezinár. mírový seminář, obsáhlý dopis. Rozvíjí v něm svoji koncepci sjednocené Evropy, nezávislé na supervelmocích. Dienstbierovu pozici známe již z práce Pax europeana; tentokrát však tematiku zpracovává z hlediska evropského mírového hnutí.

Jiří Otava (pseudonym): Jar. Seifert dostal Nobelovu cenu, komentář 23.10.84

Ludvík Vaculík: Poznámky o hříchu (fejton) září 1984

Jan Kavan: Socialistická strategie pro celou Evropu (překlad novin. článku)

Jaroslav Mezník, brněnský historik a signatář CH 77 napsal 17.11.1984 kritický komentář k dokumentu CH 77 č.11/84 - Právo na dějiny. Vzhledem ke značnému rozsahu Mezníkovy práce ho z těchto důvodů nemůžeme zařadit do tohoto čísla a zveřejňujeme ho v příloze:

Jaroslav Mezník:

Kritický komentář k dokumentu CH 77 č.11/84
Právo na dějiny

Dokument Právo na dějiny se mi dostal do rukou poměrně pozdě, až v říjnu 1984. Text sám mě vyprovokoval k tomu, abych přispěl do diskuse o tomto dokumentu, která probíhá mezi signatáři Charty 77. Navazují na příspěvek čtyř historiků (Miloše Hájka, Milana Otáhalu, Jaroslava Opata a Hany Mejdrové), s nímž souhlasím. Jde mi především o kvalitu a věrohodnost dokumentu, zaměřuji se proto na ověřitelné faktů, které uvádím. Proto také opomím začátek a závěr textu, který obsahuje většinou obecné úvahy a obecné soudy. Cituji vždy větu (nebo více vět) a připojuji komentář. Z kapitolek Instituce a lidé vybírám jen některé úseky; kapitulu Pojetí dějin rozebírám celou s výjimkou posledních dvou odstavců, které tvoří závěr dokumentu.

I n s t i t u c e

"V minulosti byly archívy vždy také vědeckými institucemi a jejich pracovníci aktivně vědecky pracovali. Tak tomu dnes již vůbec není. Pracovníci archívů fondy pouze spravují, vědecká práce se u nich nejen nepředpokládá, ale byla by čímsi podezřelým."

Nepřesné. Archiváři fondy především zpracovávají. Řada archivářů nadále vědecky pracuje (důkazy o tom lze lehce opatřit nařednutím do histor. sborníků a časopisů), někteří z nich ovšem spíše ve svém volném čase. Podmínky pro vědeckou práci jsou v různých archívech rozdílné, někteří vedoucí skutečně vědecké práci svých podřízených nepřejí.

"Základní ediční řady, zahájené namnoze ještě před vznikem samostatného čs. státu, přestaly po II. světové válce vůbec existovat neb zvolna zanikají dodnes... Archív český, na němž by bylo možno pracovat neustále, zůstal netknutý, v řadě Codex diplomaticus & epistolaris regni Bohemiae, založené 1904 Gustavem Friedrichem, vyšlo po válce šest svazků, práce pouhých dvou badatelů."

Nepřesné. Ediční práce je u nás skutečně podceňována a špatně organizována, ale to, co o ní píše dokument, je naprosto nezavěšené. Archív český

byl v polovině 19. stol. významnou edicí, ale už koncem 19. stol. byla jeho koncepce zastaralá; to je důvod, proč přestal vcházet za I. republiky. Pokud jde o Codex: šest svazků vydaných do 60. let je velmi dobrá bilance (jen na okraji podotýkám, že v letech 1913-1942 nevyšel žádný!). Autor či autoři dokumentu si ~~určitě~~ neuvědomují, o jak náročnou edici v tomto případě jde. Nutno ještě dodat, že uvedených 6 svazků nevydali dva, ale tři editoři: J. Sebánek, S. Duškova a Z. Kristen, kteř užil pozůstalosti G. Friedricha.

"Ještě horší je stav ediční činnosti ~~xx~~ pro novější období. Jediným edičním podnikem je totiž 1 svazek dokumentů k poddanskému postavení r. 1775, vyšlý k dvoustému výročí události."

Nepřesné. Roku 1975 vydala E. Gážová Nejstarší zповědní prameny 1570-1660, v poslední době F. Matějka část moravského lánového rejstříku ze 17. století a A. Verbík vydal rodinnou kroniku moravských pismáků z 18.-19. století. Nemám přesný přehled - edic bude určitě víc.

"Pro století 19. a 20. vědecké edice chybějí vůbec, nejsou ostatně k dispozici ani základní chrestomatie."

Nepřesné. Odkazují na příspěvek čtyřhistorků.

"Naši hlavní vědeckou institucí v oboru historiografie je Historický ústav ČSAV, který má dnes asi 100 zaměstnanců."

Nepřesné. Jak už ukázali 4 historkové, žádný Historický ústav ČSAV u nás existuje. Historický ústav SAV je na Slovensku, bývalý Historický ústav ČSAV byl v r. 1970 zrušen a na jeho místě je Ústav čs. a světových dějin. Pokud jde o počet zaměstnanců, je nutno uvést, že jde o celkový počet, tedy včetně pomocných sil a včetně zaměstnanců knihovny."

"Už na první pohled je patrná ohromující neplodnost této instituce, nemožnost, aby se v jejích zdech zrodila nějaká závážnější histor. práce, která by zaujala naši veřejnost."

Nepřesné. Dostal jsem se do kuriózní situace dělat advokáta ústavu, z něhož jsem byl vyhozen. Ale to co jsem citoval, je skutečně neuhajitelné. Dokument ostatně citovanou větou popírám sebe, protože jinde (právem) chválí jako "relativně dobré" první dva svazky Přehledu dějin Československa. Ale v ústavě vznikla řada dalších dobrých či dokonce velmi dobrých prací, zvláště od pracovníků, kteří se zabývají staršími oběbami našich dějin. A je i dost děl, která "zaujala naši veřejnost". Stačí citovat jména tři autorů: Třeštík, J. Spěváček, J. Janáček.

"Např. dějinami středověku se Historický ústav ČSAV nezabývá a bádání o této epoše se redukuje pouze na tzv. krizi feudalismu,"

Nepřesné. Tato věta vlastně obsahuje tři nepřevdy: 1. Histor. ústav neexistuje (o tom výše). 2. Tzv. krizí feudalismu se u nás - pokud vím - nikdo speciálně nezabývá, a tohto sporného problému (kteř je ovšem sporný a různě interpretován i v oficiální historiografii) se ovšem dotýkají více či méně práce, které se zabývají 14. a počátkem 15. století. 3. Středověkými dějinami se v Ústavu čs. a světových dějin zabývají D. Třeštík, B. Krzemienka, J. Zemlička, Z. Boháč, J. Spěváček, J. Eršil, B. Kapičková, J. Polívka a částečně J. Janáček. Z toho první tři (a částečně i 4. a poslední) zpracovávají období do 13. století.

"Proto má oddělení starších českých dějin, které má pokrýt české dějiny až do r. 1848, pouze 9 odborných zaměstnanců, zatímco oddělení dějin přírodních věd, které do Historického ústavu vlastně nepatří, jich má 14."

Velmi problematické. Nechápu, proč by do Ústavu čs. a svět. dějin nepatřilo oddělení přírodních věd, které vzniklo ještě v Histor. ústavu. Dnes je přece jasné, že rozvoj přírodních věd měl v histor. vývoji obrovský význam. A kde se má bádání o tomto oboruscoustřeďovat? - Starší období je skutečně dnes v ÚČSSD dost zdecimované, ale k tomu, co říká dokument, je nutno dodat, že starším období se zabývá ještě několik pracovníků, kteří jsou zařazeni do

aných oddělení; odhadují že se staršími dějinami zybývá tak čtvrtina všech odborných a vědeckých pracovníků ústavu.

"Téměř neexistují kontakty se západní historiografií, čs. historikové se zúčastňují sympozií, kongresů, nepublikují - až na nepatrné výjimky - na Západě své články a knihy."

Nepřavdivé. Čs. historikové (oficiální) byli na všech světových histor. kongresech a zúčastňují se i dalších kongresů a sympozií. Abych uvedl aspoň 1 konkrétní údaj: kongres diplomatiků (prosím neplést si to s diplomacii; diplomatika je pomocná věda historická), kteř byl letos na jaře v Bavorsku, se zúčastnili 4 historikové z českých zemí. - Pokud si někdo myslí, že publikovat na Západě knižní historické dílo je snadné, je dosti naivní. (Kolik knih publikoval v cizině takový velikán naší historiografie jako byl Josef Pekař?). Přesto byly některé knihy našich autorů na Západě vydány, a to nejen těch, kteř u nás nemohou neb nemohli publikovat (J. Macek, R. Kalivoda, pochopitelně F. Graus, kteř na Západě žije), ale také těch, kteř publikovat mohou, např. I. Hlaváček. Článků a studií bylo pochopitelně mnohem víc.

L i d é

"Máme sice několik odborně fundovaných historiků, ať již v HÚ nebo na filosofické fakultě UK, kteř jsou schopni napsat zajímavou práci...."

Snad nepřavdivé, snad nepřesné, snad špatně formulované - netroufám si zařadit. Tedy zaprvé: odborně fundovaných historiků máme pořád ještě hodně, většina z nich může i publikovat (co je to vlastně "několik?"); jen z historiků, kteři se zabývají staršími dějinami, bych mohl vypočítat snad i několik desítek, kteři dovedou napsat z odborného hlediska zajímavou práci (ale co je to vlastně "zajímavá práce?"). Za druhé: kdybychom brali větu jak je napsána v dokumentu zcela doslova, museli bychom ji pochopit tak, že jsou odborně fundovaní historikové jen v Praze a jen na Ústavu čs. a svět. dějin a na filosof. fakultě UK, což by byl ovšem kolosální nesmysl. Snad nejpříjemnější je vysvětlení, že autor (autoři) vlastně nechtěli napsat "ať již", ale "například", ale pak je to zase špatně formulované.

"Zájem na skutečném rozvoji vědního oboru nemá nakonec téměř nikdo."

Nepřavdivé. Kdyby nebyla spousta historiků, kteři mají svůj obor rádi, vy padalo by to s naší historiografií mnohem hůř. Často jde při tom o lidi, kteři k vlastní práci vůbec nevede vědomí, že podle ní budou hodnoceni (protože u nás lidé nejsou hodnoceni podle kvality a kvantity práce, kterou odvádějí), a kteři často navíc vykonají i kus organizační práce. Bez iniciativnosti a obětavosti takových lidí by nemohly vycházet pravidelné sborníky tak dobré úrovně jako jsou Folia historica Bohemica, Historická demografie, Husitský Tábor a další (příklady uvádím pouze z oblasti starších dějin). A to nemluví o historících, kteři nemohou publikovat a kteři vydávají sborníky samizdatové, pochopitelně většinou bez nejmenšího nároku na odměnu za organizační práci i dodané příspěvky.

P o j e t í d ě j i n

"Nenavazuje-li naše současní historiografie na řádnou tradici, nezamýšlí-li se nad velkými problémy českých dějin, jakto činily celé generace nejlepších historiků, není to pouze proto, že by pokládala dosavadní tradice za reakční a překonané a stavěla proti nim své pojetí. Současní historiografie totiž v podstatě nemá o čem přemýšlet."

Dokument se zde dotýká vážných problémů, s některými jeho soudy lze souhlasit, jiné však musí narazit na námítky. Týká se to již termínu "naše současní historiografie", na což upozorili již 4 historici. K naší současní historiografií totiž nepatří jen ti historikové, kteři mají v současné historické oficiální vědě nejsilnější mocenské pozice, ale spousta historiků dalších, včetně těch, kteři publikují jen v samizdatových sbornících, a včetně historiků žijících v emigraci a publikujících pouze v zahraničí (pochopitelně včetně autorů katolických). Mám ostatně pochybnosti o tom, zda

Kákolí historiografie jako celek máže navazovat na nějakou tradici, pokud se touto tradicí nemíní neustálé úsilí po získávání nových poznatků a rozhojnění a zpřesnění našich vědomostí, spojené ovšem s navazováním na výsledky předchozích generací, což je vlastní každé vědě. Ale o to asi autorům dokumentu zde nejde (museli by ostatně přiznat, že značná část historiků u nás na tradici v tomto smyslu ~~ne~~ navazuje), kapitolka je nadepsána "pojetí dějin". V současné době ovšem u nás nejsou (alespoň na ofic. fóru) možné diskuse mezi zastánci různých pojetí dějin, které jsou přitom nezbytnou součástí kulturního života kterékoliv společnosti - v tom má dokument pravdu. - Poslední citovaná věta obsahuje tvrzení neúnosně přehnané.

"Dostala se svým vnitřním rozpadem do slepé uličky: nemá dnes žádnou jednotnou koncepci, ať již národních nebo světových dějin....".

Bylo by vůbec žádoucí, aby nějaká historiografie měla jednotnou koncepci dějin? Ta současná jí má na papíře - už to je krunýřem, který tíží historiky.

"... žádná oficiální instituce dnes např. není schopna zpracovat synteticky nějaké historické období, ať již z 20. století nebo ze středověku."

Nepřavdivé. Znovu musím upozornit na Přehled dějin Československa. Jde pouze o přehled, který zahrnuje příliš široké období? Prosím, uveďte alespoň dvě syntetické práce, které zpracovali ovšem jednotlivci, ne instituce (jak ostatně jinak): J. Janáček: České dějiny 1526-1547 (dvousvazkové, vycházejí teď v 2. vydání); J. Válka: Bělohorská doba (Česká společnost v 15.-18. století II.), Praha 1983.

"Její základním problémem je naprostá metodologická sterilita, která jí znemožňuje jakkoli se hnout z místa."

Týká se celé historiografie? Jak je možné, že přece jen vycházejí skutečně dobré práce?

"Někdo by mohl namítnout, jak je to možné, když se naše historiografie řídí marxistickou metodologií, přičemž marxismus sám je směrem výrazně historizujícím. Ano, i řada historiografických škol na Západě se přiznává k marxistické inspiraci a jsou to často školy vynikající. Naše historiografie však zřejmě pochopila marxismus jako cestu mimo dějiny, jako útěk z dějin."

Na problematičnost tohoto soudu upozornili 4 historikové. Domnívám se, že se dokument špatně odhadl a vysvětlil situaci.

"Jestliže tvrdošíjně setrvává u představy "historie" jako neosobní ideje vybavené nějakými apriorními zákonitostmi a stále zavíráoči před významem kultury, náboženství a především svobodné lidské dějinné subjektivity, pak opravdu nikdy nemůže pochopit dějiny jinak než jako snůšku špatných ilustrací takové představy (retušování a falšování těchto špatných ilustrací se docela samozřejmě stane jejím hlavním metodologickým principem.

Nepřesné. Výtky se jako celek sotva týkají všech historiků; pokud jde o starší dějiny, netýkají se většiny, zvláště pokud jde o roli kultury a náboženství.

"Dějiny bez člověka i bez Boha přirozeně nemohou mít žádný smysl - nesmíme se tedy divit, že tradiční spor o smysl českých dějin rovněž historiografii nic neříká."

Jednostranné. Věta vzbudila takový rozruch, že o ní mohu říci jen stručně: v dokumentu Charty se objevit neměla; jako vyjádření jednotlivce nebo skupiny veřejně smýšlejících by ovšem být vyslovena mohla.

"Viděl-li např. Masaryk smysl českých dějin v humanismu a Pekař v náboženství, dnešní historici v Akademii vůbec nevědí, že by se na nějaký smysl dějin měli ptát."

Nepřavdivé. Doložil to již (i s citátem z Pekaře) příspěvek 4 historiků.

"Jak tedy vypadá pojetí českých dějin v současné historiografii? Jedním hlavních prvků tohoto pojetí je antikřesťanský a anticírkevní postoj. Katolická církev, která měla v českých dějinách fundamentální význam až po novověk, t.j. po 18. století, je pro nynější českou historiografii jednoznačně a za všech okolností retardačním činitelem, vždy hrála potlačovatelskou roli, protože byla pouze a velkým feudálem a ničím jiným."

Nepřesné. Znívu musím upozornit na nepřesné užívání termínu "česká historiografie". Podle mého mínění je součástí české historiografie i Poncova kniha o sv. Janu Nepomuckém, která byla vydána (myslím) v Římě. Ale i když emigrantskou a samizdatovou část české historiografie vyřadíme, jsou u nás vydané práce katolických autorů, které z anticírkevního postoje sotva lze podezřívát (např. J. Kadlece a V. Medka). A i kdybychom nebraли v úvahu tuto tolerovanou církevní literaturu, jsou tvrzení dokumentu neseriozně přehnaná. Např. v pracích o raně středověkých Čechách, které uvedu ve svých dalších poznámkách, není církev líčena jako "jednoznačně a za všech okolností retardační činitel". A tvrzení, že církev byla "pouze velkým feudálem a ničím jiným" by sotva šlo o nějaké solidní současné historické práci najít. Autoři dokumentu by se asi řádně zapotili, kdyby měli některé své tvrzení doložit!

"Do husitství naše historiografie nesleduje vývoj kultury, protože jejím hlavním nositelem byla církev, ale i vývoj sociálních vztahů a mentality, protože i ty církev, resp. křesťanství výrazně formovalo."

Nepřesné. Když jsem četl tuto větu, nevěřil jsem svým očím. Ale aťch se zbytečně nerozčiloval, uvedu raději nějaká fakta. Z praž věnovaných výtvarnému umění uvedu alespoň dvě rozsáhlé knihy, kde je uvedena také další (bohatá) literatura: A. Merhautová - D. Třeštík: Románské umění v Čechách a na Moravě, Praha 1983; Umění doby posledních Přemyslovců (autorský kolektiv, editor J. Kuthan), Rožtoky 1982. Prvá z oba knih obsahuje vynikající historické výklady, z nichž by se autoři dokumentu dověděli mnohé i o sociálních vztazích a mentalitě. Z praž o literatuře a dějinách myšlení upozorním aspoň na bohatou literaturu (částečně polemickou) o našich nejstarších legendách (O. Králík, Z. Píala, D. Třeštík, J. Ludvíkovský - tento nestor českých medievistů vydal znovu Kristiánovu legendu - a další), na nová vydání překladů Kosmovy, Dalimilevy a Zbraslavské kroniky s bohatými poznámkami a vysvětlivkami a na výbornou knihu Antika a české dějiny. A to nemluvím ani o literatuře věnované Velké Moravě, ani o literatuře a kultuře doby Karlovy!

"Dějiny jsou stereotypně redukovány na základní fakta z politických jin a na vývoj ekonomiky, přičemž je jasné, že ani jedno ani druhé nelze bez náboženství a kultury pochopit."

Nepřesné. Nepřesná je první polovina věty; o tom, jaká pozornost je dnes věnována kulturnímu vývoji, viz mou předchozí poznámku; sociálnímu vývoji byla také věnována značná pozornost. Ale domnívám se, že v současných pracích týkajících se předhusitského období, se přihlíží i k významu náboženství, jak to požaduje druhá část věty.

"Vždyť je známo, že středověký stát český vznikl v souvislosti s přijetím křesťanství, že řada světců uctívaných po celá staletí (sv. Václav, Vojtěch, Prokop, Jan Nepomucký) byla centry, okolo nichž se organizoval a rozvíjel národní život politický a kulturní."

Tvrzení první věty se uznává celkem všeobecně. Druhá část věty je problematictější. O významu světců, zvláště pak sv. Václava v českých dějinách není pochyby. Ale lze skutečně říci, že byli neustále centry národního života? Pokládám to za přehnané. Zvláštní je, že v řadě světců byl uveden i Jan Nepomucký. Pokud se věta zabývá předhusitským obdobím (jak by vyplývalo z kontextu), pak tam Jan Nepomucký nepatří, i když v této době žil (svatořečen byl v 18. stol.; jak ukázal Josef Pekař, byl uctíván až v době předbělohorské, ale v úzkém okruhu pražské kapituly). Pokud se věta týká českých dějin až do 18. století, neměl být mezi světci uveden i Jan Hus, kterého v 15. a 16. stol. pokládala značná část našeho národa za svatého?

"Křesťanství a církev nás vždy spojovaly s dějinami Evropy. Současnou

historiografii však zajímá teprve tzv. první krize feudalismu - husitská revoluce."

Nepřavdivé. Uvedl jsem některé tituly knih, které se týkají dějin 10.-13. století. Uvedu ještě řadu badatelů, kteří v posledních letech publikovali (ne)lehčí studie týkající se předhusitských českých dějin (jde pouze o historiky a navíc nej o ty, na které jsem si vzpomněl): D. Třeštík, R. Nový, I. Hlaváček, J. Bistřický, S. Dušková, Z. Hledíková, E. Krzemínska, J. Zemlička, J. Janáček, Z. Boháč, J. Polívka, J. Spěváček, J. Válka, F. Hoffmann a J. Kejř, F. Šmahel, I. Raková, ~~XXXXXXXXXX~~ E. Zilynskiij. Stačí? Znovu zdůrazňuji: řada není zdaleka úplná a výběr je do značné míry náhodný. Termín "předhusitský" zde chápu v nejširším slova smyslu (tedy: české dějiny od počátku po husitskou revoluci).

"To je také první období, kdy se začíná věnovat pozornost duchovním a kulturním jevům."

Nepřavdivé. Doklady jsem ji uvedl.

"Ovšem v jaké podobě! Již od 50. let bylo vynaloženo úsilí najít v husitství něco, co v něm nikdy nebylo, což však vyhovovalo ideologickým schémátům: prvky raného kapitalismu či projevy kulturotvorné energie národa, údajně český demokratismus atd."

Nepřavdivé. Dokument je fantastický: našel v naší historiografii něco, co tam skutečně nikdy nebylo. Myslím tím ty prvky raného kapitalismu v husitství. Marxističtí historikové z 50. let nazývali husitskou revoluci husitským revolučním hnutím právě proto, že tam ty prvky kapitalismu ani buržoazii nenalezali. Pak přišel v 60. letech R. Kalivoda s tím, že husitství přece jen byla raně buržoasní revoluce. Ale ani on ~~nikdy~~ nemluvil o raném kapitalismu, podle něho byla už sama zbožní výroba a peněžní směna prvkem podryvujícím feudální řád, k raně buržoasní revoluci ještě nemusela být buržoazie, stačilo měšťanstvo. - Pokud jde o husitství jako projev kulturotvorné energie, snad to někdy někdo řekl - přiznám se, že nevím - ale na marxistu to nevypadá. - Pokud jde o český demokratismus v husitství, to je myšlenka už 19. století, vlastně už F. Palackého.

"V pojetí husitství se koncentrovaným způsobem projevují všechny iluze a omyly naší historiografie."

Mám nechat bez komentáře? Pošle mého mínění se ve zmínkách dokumentu o husitství a předhusitské době koncentrovaným způsobem projevují neznalosti jeho autorů o české historiografii.

"Dalším obdobím, kterému je věnována opět pozornost, je 16. a 17. stol., protože se zde odehrával zápas určitě části Čech a Moravy s Habsburky."

Dokument naznačuje, že česká historiografie věnuje menší pozornost dějinám mezi husitskou revolucí a nástupem Habsburků, což je do jisté míry pravda (i když některé studie se tohoto období také dotýkají). O tom, zda se někteří historikové věnují 16. a 17. století, protože v té době probíhal zápas stavů s Habsburky, netroufám si soudit. Spíš ale soudím, že Bílá hora byla natočik klíčovou událostí v našich dějinách, že ~~historikové~~ historikové pociťovali a pociťují nutnost vysvětlit, proč k této katastrofální záležitosti českých dějin došlo. Kromě toho je 16. století zajímavé - buďť řečeno zcela upřímně - zachovalo se z něho už mnohem větší množství pramenů než ze století předchozích a většina těchto pramenů je psána česky.

"Habsburkové jsou dalším strašidlem české historiografie. Vždy negativní, vždy reakční. V současné oficiální historiografii nemáme jedinou seriózní práci o této dynastii českých králů a jediné pravdivější zhodnocení je jich významu pro naše a evropské dějiny."

Na rozdíl od autorů dokumentu se domnívám, že v současné době převládá u historiků ve vztahu k jednotlivým habsburkům spíše klidný a věcný vztah (erov. např. J. Janáček v Českých dějinách 1526-1547). Nějakou souhrnnou vědeckou práci o Habsburcích sice nemáme (nicméně nedávno vyšla kniha J. Galandauera a jeho kolegy, na jehož jméno si nevzpomínám: Osud trů-

nu habsburského, která líčila dějiny rodu od počátku a v partiích týkajících se starších období nebyla špatná, ale to nešlo o práci vědeckou (ale mám dojem, že se něco takového obecně ani příliš nepostrádá.) Histor. témat je tolik, že se všechna (i přibrovském množství historiků) dělat nedají. Pokud jde o zhodnocení významu Habsburků v českých dějinách, to bude vždy do značné míry záviset na pojetí těchto dějin. Určitá část historiků bude něco takového ostatně odmítat s odůvodněním, že lze hodnotit jednotlivé panovníky a působení dynastie v určitém období, ale hodnotit jako celek dlouhou řadu panovníků různých kvalit a různého zaměření, jakou tvoří Habsburkové a Habsburkové-Lotrínkové v 16. až 20. století, je jako vědecký úkol nepřijatelný. Někteří historikové se ostatně podivují i skutečnosti, že dokument mluví o Habsburcích jako dynastii českých králů: tento titul sice měli a Ferdinand I. byl řádně českými stavy zvolen za českého krále, ale od r. 1526 jen jeden z nich sídlil v Praze a v 18. a 19. století se někteří nedali za české krále korunovat a ukazovali tím, že české země jsou pro ně jen provincie jejich říše.

"Odtud také naprosté mlčení o české šlechtě a její dějinné úloze."

Nepřesné. Nelze mluvit o mlčení o české šlechtě. Naopak, v poslední době je mezi historiky zřejmý zvýšený zájem o studium české i moravské šlechty. Srov. k tomu Sborník Proměny feudální třídy v pozdním feudalismu, Acta Universitatis Carolinae, Philosophica et historica 1976/1 a sborník Historická geografie 1979/18; další literaturu pravidelně zachycuje sborník Husitský tábor, pokud jde o literaturu o 13.-15. století. O funkci šlechty se ovšem liše jen v rámci prací týkajících se dílčích období

"Konflikt s Habsburky a v 16. a 17. století je zpracován na rovině politických událostí a ekonomického vývoje; zcela však chybí analýza náboženských a národnostních poměrů. Zde vládnou dodnes neuvěřitelné mýty."

Nepravdivé. Ať už jde o Janáčkovy České dějiny 1526-1547, Válku Bělohorskou nebo koneckonců i o Přehled dějin Československa I/2 (nemluvě o řadě dalších prací), nelze říci, že by se náboženské a národnostní poměry přehlížely. O národnostním vývoji Čech a Moravy publikoval v 1. polovině 70. let jednu nebo dvě studie A. Míka. Pokud se dnes neobjevuje tolik prací týkajících se náboženských poměrů jako dříve, je to zčásti způsobeno i tím, že se starší literatura značně zaměřovala na tuto otázku a právě v zájmu komplexního pohledu bylo nutno studovat otázky jiné. Jaké mýty vládnou v naší historiografii o náboženských a národnostních poměrech v 16.-17. století, to by museli autoři dokumentu nejdříve ukázat.

"Třicetiletou válkou jakoby pro naši historiografii skončily české dějiny. O 17. a 18. století nemáme jedinou syntetickou práci, první knihy se objevují až o 19. století, přesněji řečeno o jeho 2. polovině. Jen o sociálních, kulturních a vědeckých poměrech této doby existuje několik poměrně zasvěcených prací."

Částečně nepravdivé, částečně nepřesné - v každém případě poněkud zmatené. Třetí věta vyvrací prvou: jestliže vznikly zasvěcené práce, nelze říci, že pro naši historiografii skončily naše dějiny třicetiletou válkou. Jen v posledních letech vyšlo (kromě studií a článků) o tomto období několik knih: o Magnim, Balbínovi, Šporckovi, sborník o povstání z r. 1680 (Česká Lípa 1982) a již zmíněná práce J. Války Česká společnost v 15.-18. století II, Bělohorská doba (dovedeno až do r. 1680). Kniha bylo nepochybně ještě více. Uvádím jen tituly, na které jsem si vzpomněl. Musím také dodat, že se tímto obdobím nezybívám. Posledně uvedená kniha - která ovšem vyšla pouze v podobě vysokoškolských skript - představuje požadovanou syntézu, zachycující ovšem zatím jen část bělohorského období. Doufejme, že se dočkáme pokračování. O tom, že je má autor promyšlené, svědčí jeho vnikající syntetizující práce Manýrismus a baroko v české kultuře 17. a první poloviny 18. století (Studia Comeniana & historica 1978/19). Přehledný obraz lze získat ze starší práce A. Klímy (1961, dnes v mnohém překonané) a pochopitelně z Přehledu dějin Československa I/2.

"Dluh historiografie vůči dalším obdobím českých dějin nebudeme ani rozebírat, protože vznik I. republiky na tom není lépe než baroko a o odboji za

II. světové války bylo v posledních desetiletích vymyšleno tolik legend, bezostyšně glorifikujících stoupence budoucímoci, a stejně bezostyšně difamujících její odpůrce, přičemž ti přeživší prodělali několikeré přeřazení z jedné kategorie do druhé, že člověk žasne nad pestrostí a přizpůsobivou pohotovostí národní fantazie. Se seriózní historiografií to však opravdu málo společného."

Nové české dějiny jsou v dokumentu odbyty až příliš stručně a nediferencovaně. Celé 19. století autoři dokumentu zcela přeskočili. Přitom na historiky, kteří se zabývají druhou polovinou tohoto století, se výrazně zesiluje politický a ideologický tlak, který jim u některých témat neumožňuje svobodně bádát a svobodně publikovat. Tento tlakpak nadále sílí na historiky zabývající se 20. stoletím. Proto se také domnívám, že vznik I. republiky je na tom mnohem hůř než baroko. Obraz, který nám oficiální historiografie poskytuje o moderních českých dějinách, je nepochybně pokřivený. Přitom to však neznamenaá, že by všechno, co bylo publikováno o tomto období, bylo špatné.

Co říci na závěr? Raději nic, čtenář si mák udělá závěry sám. Za sebe mohu říci jen to, že jsem velmi smutný.

Nakonec se omlouvám za spoustu překlepů a střístických přestupků ve svém komentáři: naprosteu většinu jsem psal bez konceptu přímo do stroje.

17. listopadu 1984

Jaroslav M e z n í k